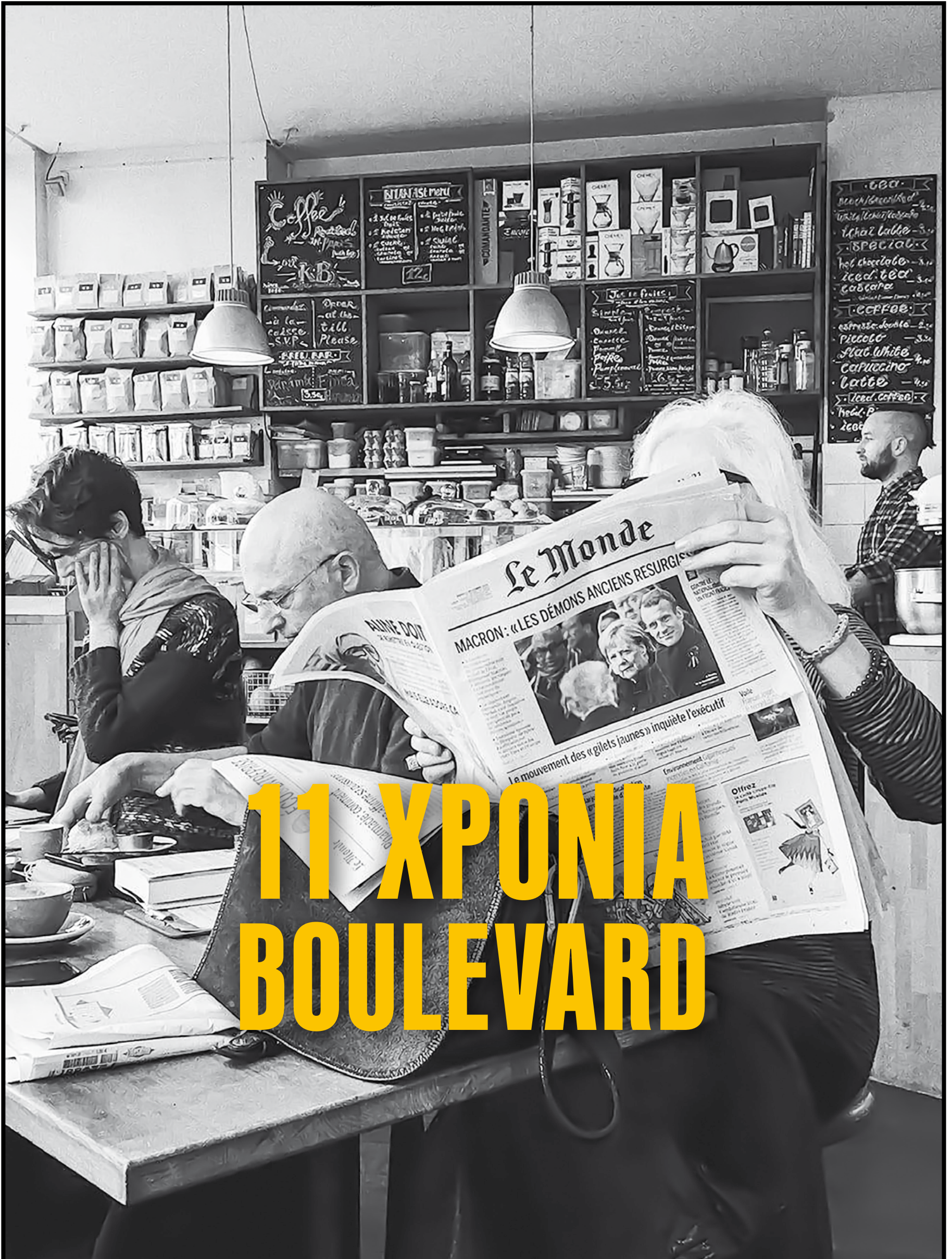

Boulevard

ΙΟΥΝΙΟΣ 2026

#113

Μηνιαία freepress εφημερίδα

11 XPONIA
BOULEVARD

ARCHIVES

«Η Ορθοδοξία, το θεόλουστο πνεύμα της, η ζωτικότητα της, είναι, σε πλήρη ελευθερία, η μαγική βαλβίδα για να τιναχτεί κανείς στο ζωντανό μυστήριο και στο μυστικότερο πόνο της ζωής, την άκρα ταπείνωση»

Νίκος Καρούζος

(περιοδικό «Σύννορο», Μάιος 1966)

«Σήμερα η τέχνη είναι έξω από τη ζωή του πολίτη. Είναι αποκαρδιωτικό για την Ελλάδα, μια χώρα με τέτοια ιστορία, με τόσο καθηλωτικά ανεπανάληπτα έργα, να βρίσκεται σήμερα σ' αυτό το χάλι. Δεν έχουμε συνείδηση τι τόσο πατάμε»

Θεόδωρος Παπαγιάννης

(εφημερίδα «Η Καθημερινή», 19/4/2026)

“

Άρχισα να βλέπω πως η πατρίδα μου δεν είναι τόσο τίμια και καθαρή και αποφάσισα να έχω τα μάτια μου ανοιχτά. Είμαι με αυτούς που ρωτάνε

”

Μάνος Χατζιδάκις

Πηγάδι. (Ζωγραφική Σωτήρης Σόρογκας)

Η δύναμη της ανάγκης

Πριν από λίγα μόλις 24ωρα, ο πανέξυπνος αλγόριθμος του διαδικτύου μου «πλάσαρε» ως προτεινόμενη συνέντευξη αυτή του Εμμ.

Λαζαρίδου. Ο κ. Λαζαρίδης για όσους δεν τον γνωρίζουν, είναι πρώην-διοικητής της Μονάδας Υποβρυχίων Καταστροφών (ΜΥΚ) του Πολεμικού Ναυτικού και διευθύνων σύμβουλος του ομίλου εταιρειών «Diaplois», ενώ είναι από τους ελάχιστους Έλληνες που έχουν ολοκληρώσει το σχολείο επιλογής των US Navy Seals (BUD/s). Αν ρωτήσετε παλαιούς αθλά και νυν «βατράχους» θα σκύψουν με σεβασμό στο πρόσωπό του γιατί η ανάγκη της εποχής του, με την «φλόγα» που είχε μέσα του τον έκανε να μεταμορφώσει τις πολεμικές μονάδες καταστροφών της Ελλάδας. Και το πέτυχε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Τότε, λέει ο ίδιος, αν στέλναμε τα «κομάντο» σε μια μάχη δεν θα μπορούσαν καν να φτάσουν. Σήμερα όμως και θα πάνε και θα γυρίσουν γιατί η δύναμη της ανάγκης για αλλαγές μεταμόρφωσε τα πάντα.

Ξέρετε από την εποχή του Θουκυδίδη

που έγραφε πως η ανάγκη είναι ο ισχυρότερος νόμος της φύσης, μέχρι τις σύγχρονες οθόνες των smartphones μας, μια αόρατη γραμμή συνδέει την ανθρώπινη ύπαρξη με το αρχέγονο ένστικτο της επιβίωσης. Ακόμη και σήμερα, η «δύναμη της ανάγκης» παραμένει ο πιο αμείλικτος, αλλά και ο πιο δημιουργικός «σκηνόθετης» της ζωής μας.

Παρατηρώντας, αλλιώς την ιστορία της εξέλιξης, θα διαπιστώσουμε μια ειρωνική αλήθεια: η άνεση γεννά στασιμότητα και οι χρυσές περίοδοι οδηγούνται νομοτελειακά στην καταστροφή. Αντίθετα, οι ελλείψεις είναι αυτές που πυροδοτούν τη μεγαλοφυΐα.

Στο πεδίο της γεωπολιτικής και της τεχνολογίας, οι μεγαλύτερες ανακαλύψεις της ανθρωπότητας δεν γεννήθηκαν σε περιόδους νωχελικής ειρήνης, αλλά μέσα στη δίνη των κρίσεων. Από τα άλματα της ιατρικής επιστήμης, των τεχνών και των γραμμάτων, μέχρι την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας υπό την απειλή της κλιματικής κατάρρευσης, η ανάγκη λειτουργεί ως ένας βίαιος αθλά αποτελεσματικός επιταχυντής. Όταν η επιβίωση τίθεται σε κίνδυνο, το μυαλό ξεκλειδώνει και αρχίζει η δημιουργία.

Ας έρθουμε και στο ατομικό επίπεδο. Η δύναμη της ανάγκης λειτουργεί ως πνευματικός αθλητιστής. Πόσες φορές δεν έχουμε ακούσει ιστορίες ανθρώπων που, αφού έχασαν τα πάντα, κατάφεραν να ξαναγεννηθούν από τις στάχτες τους; Η ανάγκη αφανίζει δικαιολογίες και παγιωμένες ιδεολογίες. Σβήνει τον φόβο

για την αποτυχία, επειδή απλούστατα η αποτυχία παύει να είναι επιλογή. Στην αρένα της καθημερινότητας, η ανάγκη για επιβίωση, για προστασία της οικογένειας και αξιοπρέπεια, μεταμορφώνει τον άνθρωπο σε έναν μαχητή, ακόμη και σε ηγέτη.

Είναι η δύναμη της ανάγκης που μας αναγκάζει να πετάξουμε τα περιττά βάρη και να κάνουμε το επόμενο βήμα.

Προσοχή όμως. Η ανάγκη δεν είναι πάντα ένας ευγενής δάσκαλος. Όταν η ανάγκη γίνεται ακραία και παρατεταμένη, μπορεί να διαβρώσει τον ηθικό ιστό μιας κοινωνίας. Άνθρωποι υπό το καθεστώς απόλυτης ένδειας ή φόβου οδηγούνται σε συμβιβασμούς που υπό άλλες συνθήκες δεν θα δέχονταν. Το ερώτημα που προκύπτει είναι βαθιά υπαρξιακό: Μέχρι πού φτάνει η ελευθερη βούληση όταν η ανάγκη, σου κρατά ένα όπλο στον κρόταφο;

Καθώς είμαστε σε μια εποχή γεμάτη νέες, σύνθετες προκλήσεις -από την τεχνητή νοημοσύνη που αναδιαμορφώνει την εργασία, μέχρι τις οικονομικές ανισότητες- η ανάγκη είναι και πάλι παρούσα και μας οδηγεί να επαναπροσδιορίσουμε τι είναι σημαντικό.

Είναι η ώρα για τον καθένα μας να σμιλέψουμε ένα καλύτερο, πιο ανθεκτικό μέλλον.

Γιατί, -και μην το ξεχνάτε- η ανάγκη είναι αυτή που μας αποκαλύπτει ποιοι πραγματικά μπορούμε να γίνουμε. ☐

Κωνσταντίνος Σαρρηκώστας

Boulevard

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ | ΙΔΡΥΤΗΣ: ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ | ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: «BOULEVARD FREE PRESS I.K.E.»

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΑΡΡΗΚΩΣΤΑΣ | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΠΑΠΑΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

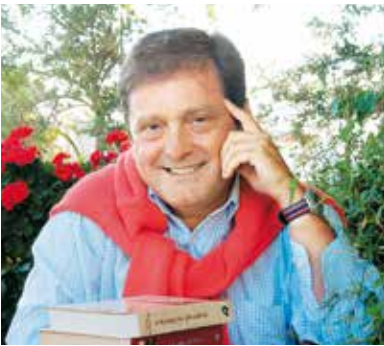
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ | CREATIVE DIRECTOR: ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΤΑΛΙΑΣ | ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: ΗΛΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΕΛΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ & ΣΟΛΩΝΟΣ 69, ΑΘΗΝΑ 106 79 | EMAIL: infoblvr@gmail.com | ΕΚΤΥΠΩΣΗ: PAPERGRAPH

Misérabilisme και ο Αλέξης

Κάπως βαρετό έχει γίνει το πολιτικό σκηνικό. Μια ζωή τα ίδια και τα ίδια. Και εμείς οι μεγαλύτεροι της ηλικίας, αυτή την déjà vu κατάσταση την βιώνουμε εδώ και κάτι χρόνια. Μια ζωή τα κόμματα, ιδίως της αντιπολίτευσης, βρίσκονται στην μурμουра και στην γκρίνια. Και μονίμως, as τους δίνουν μονοψήφιους αριθμούς οι δημοσκοπήσεις, ζητούν κάθε λίγο και λιγάκι εκλογές. Και αυτή την μεψιμοιρία τους, αυτή την κουιτούρα της γκρίνιας, culture complaint όπως το λένε και οι Γάλλοι φίλοι μας, την έχει πάρει χαμπάρι και η πιτσιρικάριά και τους έχει γυρίσει την πλάτη. Νομίζω πως και σ’ αυτές τις εκλογές που πλησιάζουν, ο περισσότερος κόσμος (το λεγόμενο εκλογικό σώμα) θα προτιμήσει τον αναπαυτικό καναπέ του σπιτιού του ή θα ρίξει...το κουκί του στα λεγόμενα αντι -συστημικά κόμματα. Απ’ αυτά δόξα τω Θεώ, έχουμε πολλά. Ακόμα και συστημικά κόμματα και συστημικοί πολιτικοί, εμφανίζονται (δήθεν και τάχα) εναντίον της...καθεστηκυίας πολιτικής τάξης -φυσικά προς άγναν ψήφων από την δεξαμενή των «αγανακτισμένων πολιτών». Κι αυτή η δεξαμενή είναι μεγάλη, δεν εκκενώνεται με τίποτα. Οι «ψέκες», από την εποχή των μνημονίων γεννοβολούν αβέρτα απογόνους -ακόμη και σήμερα υπάρ-

Γράφει ο Στέλιος Παρασκευόπουλος
Δημοσιογράφος, Συγγραφέας

χουν πολίτες (και είναι χιλιάδες) που πιστεύουν ότι το εμβόλιο για το covid περιείχε τσιπάκι για να μπορεί η ... παγκόσμια νέα τάξη πραγμάτων (άλλη όρεξη δεν είχε) να παρακολουθεί τις κινήσεις μας, τις κουβέντες μας -να ξέρει τα πάντα για τη ζωή μας! Κι ακόμη υπάρχουν κάτι χιλιάδες άνθρωποι, φανατικοί θρησκόληπτοι μέχρι βλακείας, που πιστεύουν ότι θα μας σώσει...ο Μόσχοβος, ο δήθεν ορθόδοξος χριστιανός Πούτιν, ο οποίος δεν διστάζει να χρησιμοποιεί το Ισλάμ (Τσετσένους, φανατικούς ισλαμιστές πολεμιστές) προκειμένου καθυποτάξει την ομόδοξη Ουκρανία. Ακόμα και ο Αλέξης, αν και βουτηγμένος πια μέχρι τα μπούνια στο σύστημα, με την ΕΛΑΣ που ίδρυσε (μόνο εάν είναι κανείς κολλημένος στο παρελθόν μπορεί να σκεφτεί τέτοιο όνομα για κόμμα) απευθύνεται σε όλες τις...ποικιλίες των λουλουδιών,

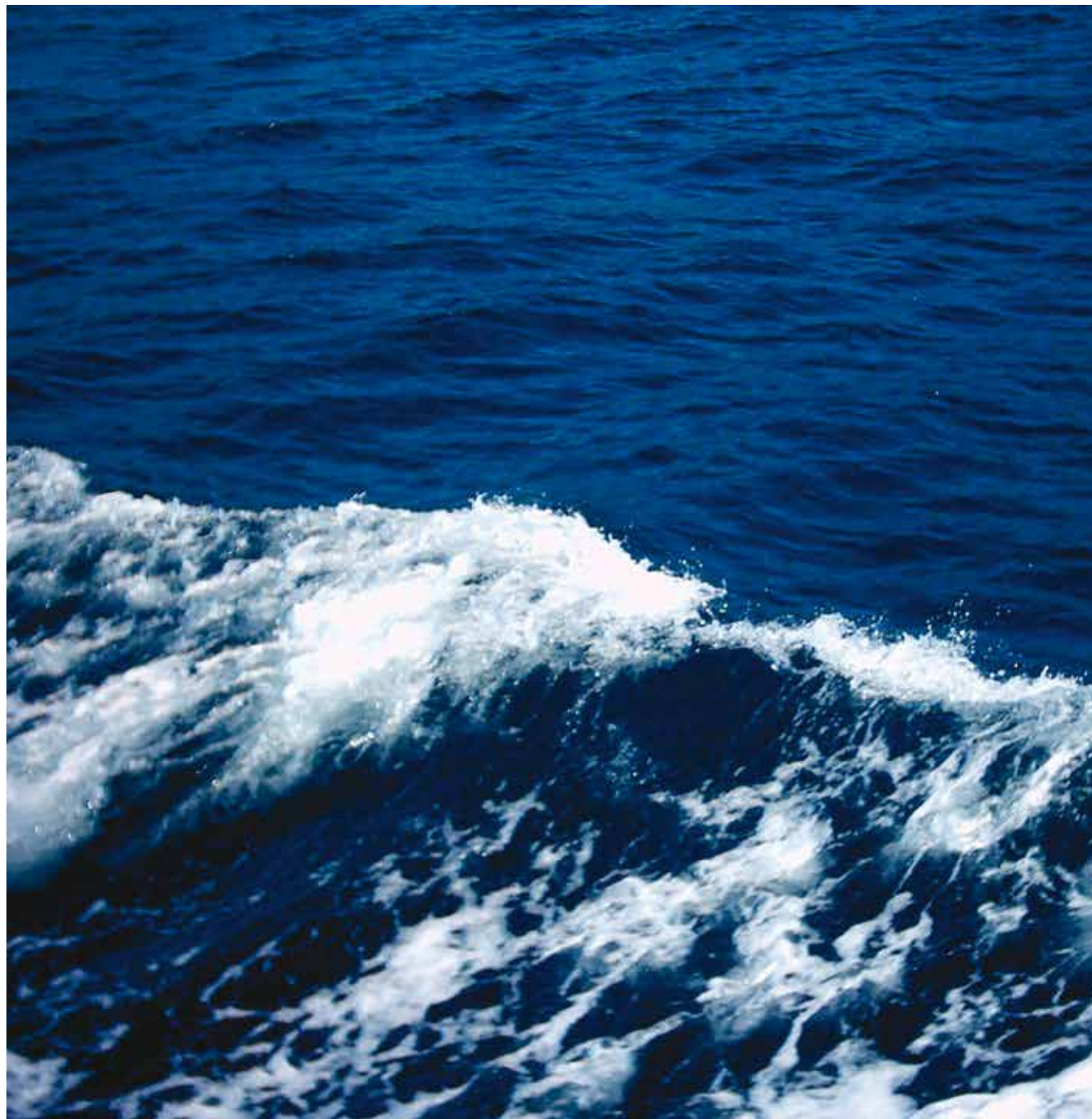
σε όλους αυτούς που αντιστρατεύονται το σύστημα! Η τέλεια αντίφαση. Και πως απευθύνεται; Με όρους και τρόπους που χρησιμοποιεί ο άκρατος καπιταλισμός, το ...άτιμο το σύστημα και οι...καταραμένες αγορές. Πιο τέρμα δεν γινόταν να το πάει. Κάπου εδώ νομίζω πως πέφτει χοντρή κοροϊδία, περνάει νομίζω τον κόσμο για χαϊβάνια (όχι πως δεν υπάρχουν και τέτοιοι). Και καλά κάνει από μια άποψη, εφόσον η πραγμάτιά του, η κατ’ όνομα Αριστερά του, έχει αγοραστικό κοινό. Να ξεπουλήσει θέλει ο άνθρωπος, να έχει κάποιο ρόλο στην πολιτική σκηνή -άνεργος θα μείνει; Εδώ κοτζάμ Ανδρέας Παπανδρέου, ο επαναστάτης με το ζιβάγκο, που βροντοφώναζε όπου κι αν βρισκόταν «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο», ενέδωσε στο σύστημα, και έβαλε φαρδιά πηλατιά την υπογραφή του στην παραμονή των νατοϊκών βάσεων στη χώρα μας -ο Αλέξης δεν θα προσκύναγε τα έξωθεν κελεύσματα; Αλλά, ξέρετε, δεν είναι και κακό, ούτε είναι προς ντροπή, να είναι κανείς συστημικός. Κουτσά – στραβά με το «σύστημα» φτιάχτηκε η Ελλάδα (έστω και σαν χώρα προτεκτοράτο), και με το σύστημα φτιάχτηκε λίγο – πολύ ο κόσμος. Αν τώρα η χώρα μας θα μπορούσε υπό άλλες συνθήκες να ήταν σε μια απείρως καλύτερη θέση, το ίδιο και οι πολίτες της, αυτό είναι μιας άλλης τάξης σοβαρής συζήτησης.

Αμφιβάλλει κανείς ότι η επιστροφή του Αλέξη στην πολιτική σκηνή είναι προϊόν πολιτικού μάρκετινγκ; Όσοι δεν το γνωρίζουν, as πληροφορηθούν ότι συνεργάζεται με τους μεγαλύτερους εγχώριους και διεθνείς ομίλους στον χώρο της επικοινωνίας. Στους διεθνείς ομίλους συμπεριλαμβάνεται η γαλλική Publicis Communication, η οποία είναι δεύτερη μεγαλύτερη εταιρεία στον κόσμο σε θέματα επικοινωνίας και μάρκετινγκ, με δραστηριότητα σε εκατό χώρες, απασχολώντας περισσότερους από 100.000 εργαζόμενους και συνεργάτες. Και αυτές οι εταιρείες τέτοιου βεληνεκούς αμείβονται για τις συμβουλές και τις υπηρεσίες που προσφέρουν με δυσθεώρητα χρηματικά ποσά. Δεν θέλει και πολλή σκέψη για το ποιος πληρώνει την καμπάνια του Αλέξη και της ΕΛΑΣ. Οι χορηγοί του, οι οποίοι δεν είναι άλλοι από τους ολιγάρχες του χρήματος στη χώρα μας. Έχετε ακούσει κάποιον κεφαλαιοκράτη να χρηματοδοτεί κόμματα για να γκρεμίσουν το σύστημα από το οποίο βγάζουν τα εκατομμύρια τους; Εγώ πάντως δεν έχω ακούσει.

Η απορία μου είναι άλλη, αφού είδε κι έπαθε, δεν έβαλε πολιτικό μυαλό; Η γνώμη μου είναι πως ναι. Το απέδειξε ως πρωθυπουργός, που βλέποντας που οδηγούσαν την χώρα οι αυταπάτες του (κατευθείαν στο γκρεμό),

έστριψε το τιμόνι της πολιτικής του κατά 180 μοίρες, συμβαδίζοντας με τα «κοράκια» της Ευρώπης (η περιβόητη κυβίστηση στο δημοψήφισμα του 2015). Το απέδειξε, εάν θέλετε, με την αποχώρηση του από τον Σύριζα και την δημιουργία της ΕΛΑΣ. Και δεν έφυγε από το κόμμα του για να κάνει ένα άλλο, για να πάρει μικρότερο ποσοστό απ' ό,τι είχε ως Σύριζα, απ' ό,τι τουλάχιστον δείχνουν οι δημοσκοπήσεις. Απομακρύνθηκε (με ελαφρά πηδηματάκια, ρίχνοντας πρώτα το κόμμα του στα χάος μέσω του Κασσελάκη) για να απαλλαγεί από τα «βαρίδια» των κολλημένων λαϊκιστών της Αριστεράς. Και βέβαια απέδειξε ως πρωθυπουργός, πόσο καλό και υπάκουο παιδί του παγκόσμιου συστήματος υπήρξε, με την συμφωνία των Πρεσπών. Μια καλή συμφωνία σε γενικές γραμμές, η οποία έδωσε ένα τέλος σε ένα θέμα που για δεκαετίες απασχολούσε την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας. Μια συμφωνία όμως, που οι πάντες πλέον γνωρίζουν, ότι ήταν απαίτηση του ΝΑΤΟ.

Ενώ, το λοιπόν, διαθέτει πολιτική ευελιξία, πείρα εξουσίας και επικοινωνιακά χαρίσματα, γιατί με την ΕΛΑΣ επιστρέφει στον παλιό του εαυτό της πλταείας Κουμουνδούρου; Γιατί πάλι επενδύει στο *misérabilisme* που λένε οι Γάλλοι – στην εμμονή / αναπαραγωγή / εκμετάλλευση των αρνητικών καταστάσεων, δηλαδή στην μιζέρια και την κακομοιριά της κοινωνίας (που όντως υπάρχει σε έναν βαθμό); Όταν αυτός ο ίδιος τοξικός μιζεραμπιτισμός του δεν του βγήκε σε καλό, έχοντας τον κάνει σημαία ως αντιπολίτευση το 2019, με αποτέλεσμα να πτηθεί δυο φορές στις εκλογές του 2023; Χάθηκε η φυγή προς τα εμπρός, με νέες ιδέες και προτάσεις; Θυμίζει τον οδηγό εκείνο που δεν κοιτάζει μπροστά, που η ματιά του είναι μονίμως καρφωμένη στο καθρεφτάκι του αυτοκινήτου για να βλέπει τα οχήματα που έρχονται από πίσω του... Αλλά είπαμε, υπάρχει ακροατήριο «αγανακτισμένων» (σε κάποιες περιπτώσεις δικαιολογημένα) και σ' αυτούς απευθύνεται η ΕΛΑΣ. Είναι καλοί πελάτες, παρά πολίτες, για το νέο ιδρυθέν κόμμα. Μην τους αρπάξει και κανένας άλλος πιο πονηρός έμπορος. Και από εμπόρους που εκμεταλλεύονται την κοινωνική ευαισθησία διαθέτει άφθονους η Αριστερά. Είναι αυτό που έλεγε ο Διονύσης Σαββόπουλος, «Στα ρεζιλιόκια μας τοκίζοντας, κανείς ποτέ δεν χάνει». Προανέφερα την *déjà vu* κατάσταση της ελληνικής πολιτικής σκηνής, με πρωταγωνίστρια κυρίως την Αριστερά. Δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο, αλλά και ευρωπαϊκό. Το επισημαίνει ο Γάλλος φιλόσοφος Πασκάλ Μπρυκνέρ στο βιβλίο του «*Je souffre donc je suis*», που πρόσφατα κυκλοφόρησε και στη χώρα μας από τις εκδόσεις «Πατάκη», με

τον ελληνικό τίτλο «Υποφέρω, άρα υπάρχω». Υποστηρίζει ο Γάλλος διανοούμενος, και δεν έχει άδικο, πως, για όποιον έχει ζήσει τις δεκαετίες του 1970, του 1980 και του 1990, όσα συμβαίνουν σήμερα μοιάζουν μάλλον με νέο μείγμα παλαιών υλικών. Φεμινισμός, αντιιμπεριαλισμός, αντιευρωπαϊσμός, αντικαπιταλισμός, αντιφασισμός, ριζοσπαστική οικοδογία και πάει λέγοντας –είναι τα επαναλαμβανόμενα συνθήματα και επιχειρήματα, όλα προβλέψιμα και προδιαγραφμένα. Και σημειώνει ο Μπρυκνέρ: «Το όχημα της Ιστορίας μοιάζει ακινητοποιημένο κι εμείς κοιτάζουμε το παρελθόν από το παιδί καθρέφτη, προσπαθώντας να το οικειοποιηθούμε. Οι νεότεροι νομίζουν ότι λένε καινούργια πράγματα, ενώ στην πραγματικότητα απλώς αναμασάνε τα ίδια και τα ίδια, φορτώνοντας συνήθως όλα τα κακά στις προηγούμενες γενιές. Έχεις την αίσθηση ότι ακούς έναν δίσκο που παίζει συνεχώς τα ίδια τραγούδια, απλώς με διαφορετική κάθε φορά φωνή».

Και κάπως έτσι, για να επιστρέψω στα δικά μας, εμφανίστηκε ο Αλέξης στο Θησείο, στην παρουσίαση

του κόμματος του. Mas... τραγούδησε τον ίδιο δίσκο με τα παλιά του σλόγκαν, με την ίδια φωνή –αλλά, με άλλο εξώφυλλο, πιο ιλιουστρασιόν υποτίθεται, αυτό της ΕΛΑΣ! Τι να πει κανείς, για έναν νέο άνθρωπο –και αρκετά ταλαντούχο, όταν προσεγγίζει την πραγματικότητα, την εποχή του, με τα μάτια της προηγούμενης; Αλλά, βλέπετε, τα συνθήματα και οι έννοιες που έρχονται από το παρελθόν, στη συνείδηση της Αριστεράς (της δογματικής ή της ανανεωτικής) δεν έχουν ξεθωριάσει στο πέρασμα των εποχών, δεν έχουν καταρρεύσει στην αλλαγή της Ιστορίας. Τουναντίον, παραμένουν ολοζώντανα και χρησιμοποιούνται κατά κόρον. Οι αριστεροί κάνουν κατάχρηση του όρου «φασίστας», χαρακτηρίζοντας μάλιστα έτσι όποιον απλώς δεν συμφωνεί μαζί τους. Έτσι οικειοποιούνται τον ένδοξο τίτλο του «αντιφασίστα», ο οποίος ενίοτε παραπέμπει στα... ηρωικά χρόνια του Στάλιν. Απίστευτο κόλλημα στο παρελθόν, που ίσως χρήζει ψυχιατρικής εξέτασης. Και ως «αντιφασίστες» που είναι, *a priori* είναι και «δημοκράτες»! Και το παρόν στην πολιτική λογική τους, ποιο

είναι; Ό,τι, εάν κανείς τοημήσει να θυμίσει τα εγκλήματα του κομμουνισμού, θα κατηγορηθεί πιθανότατα ότι αθώνει τον φασισμό ή ότι είναι και ο ίδιος φασίστας!

Αυτή ήταν και είναι η Αριστερά, ιδίως η δογματική. Η ιστορική συνείδησή της «διαβάσει το παρόν με όρους κληρονομημένους από το παρελθόν. Τα σκιάχτρα του χθες μας συγκινούν και μας κινητοποιούν, ενώ για εκείνα που εμφανίζονται στις μέρες μας μοιάζει να μην έχουμε δάκρυα, να μην αντιδρά ο εγκέφαλός μας». Και συμπληρώνει ο Πασκάλ Μπρυκνέρ: «Αν τα γκουλάκ και το Άουσβιτς είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος, είναι σαφές ότι όλο και λιγότεροι θυμούνται τα γκουλάκ και αναφέρονται σε αυτά. Ποιος ξέρει; Ίσως σε βάθος χρόνου οι δυο αυτές εκδοχές της βαρβαρότητας να αντιμετωπίζονται με τα ίδια μέτρα και σταθμά, ως εκφάνσεις του ίδιου κύματος ολοκληρωτισμού που γνώρισε «ήμέρες δόξας» για μια ορισμένη περίοδο του 20ού αιώνα». Πάμε, το λοιπόν, στις εκλογές κι όπου βγει, κι ας ψαχνόμαστε μετά. Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει! Καλό σας καλοκαίρι. ☐

Tonovit®

ΒΡΕΣ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΟΥ!

**Πολλοί ρόλοι σε 1 ημέρα;
Altion Tonovit,
1 κάψουλα
γεμάτη ενέργεια!**

Με **25**
θρεπτικά
συστατικά

VI-25211-ALITION-05/2025

BIANEE Α.Ε.
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΦΑΡΜΑΚΩΝ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Τα Συμπληρώματα Διατροφής δεν υποκαθιστούν την ισορροπημένη διατροφή. Το προϊόν δεν προορίζεται για την πρόληψη, αγωγή ή θεραπεία ανθρώπινης νόσου. Συμβουλευτείτε τον γιατρό σας αν είστε έγκυος, θηλάζετε, βρίσκεστε υπό φαρμακευτική αγωγή ή αντιμετωπίζετε προβλήματα υγείας. Αρ. Γνωστ. ΕΟΦ: 63535/12-06-2018, 63536/12-06-2018. Ο Αρ. Γνωστ. του ΕΟΦ δεν επέχει θέση άδ. κυκλοφορίας από τον ΕΟΦ. Να μη γίνεται υπέρβαση της συνιστώμενης ημ. δόσης. Να φυλάσσεται μακριά από μικρά παιδιά.

Περί Χρόνου και Εντροπίας

...στην υπηρεσία της Αθανασίας

Από τον Μάριο Νόττα*

Ο Χρόνος είναι άτιμο πράγμα. Δύσκολο να το κατανοήσεις, δύστροπο να το διαχειριστείς, αδύνατο να το ελέγξεις.

Κύριο γνώρισμα:

Ο Χρόνος (Chronos, Κρόνος) και τα παραγόμενα, συνδέονται άμεσα με την Αλληλαγή. Σημείωσε δύο 'θέσφατα' που θα σε βοηθήσουν να διαβάσεις το σημερινό σημείωμα:

– Λόγω του φυσικού κύκλου μετασχηματισμού της ύλης σε ενέργεια (αλλά και αντιστρόφως, π.χ. στη φωτοσύνθεση) καθώς και του γνωστού ζωικού ανασχηματισμού που ονομάζουμε θάνατο, η Κρόνια (Χρόνια) κουλιτούρα συνδέεται άμεσα με το πέρασμα στο Επέκεινα. .

– Η μεγαλύτερη "Αλληλαγή" είναι ο θάνατος, δηλαδή η επανασύνθεση της υλικής μας υπόστασης σε κάτι νέο.

Ο συνδυασμός της κατανόησης / διαχείρισης του Χρόνου και της έννοιας της Αλληλαγής, όπως θα ισχυριστούμε στο τέλος αυτού του σημειώματος, δεν είναι τίποτα λιγότερο και τίποτα παραπάνω, από την επιδίωξη της Αθανασίας.

Το πρώτο μας βήμα θα είναι ένα πολύτιμο Εργαλείο - bonus:

Εικάζω πως αφορά την κατανόηση ενός όρου που προέρχεται από τη Φυσική και ενσωματώνεται με λάθος τρόπους στην 'επιστημονική' ιδιόλεκτο.

Ισχυρίζομαι πως θα έπρεπε να διδάσκεται με την Αλφαβήτα και να είναι (όπως τόσα άλλα) ένα καθημερινό συμβολικό βοήθημα της γλωσσικής μας επικοινωνίας. Ας θυμόμαστε πως η Ελληνική Γραμματεία, μας έχει προικίσει με πληθώρα περίτεχνων και πολήυπλοκων εννοιών, που ακουσίως και ευτυχώς αξιοποιούμε καθημερινώς. (Παράδειγμα: Επιχειρούσα να εξηγήσω σε Σάξονα και Εβραίο φίλο το απλό νόημα του πως η Έννοια της Νίκης συναρτάται με την Αξία του Ηττημένου και ...υπέστη πολιτισμικό σοκ).

Ο όρος - πολυεργαλείο είναι η Εντροπία. Ξεφεύγοντας από τη μαθηματική της διατύπωση, ας 'εντυπώσουμε' την Εντροπία ως τη Φυσική Τάση των Πραγμάτων προς την Αρχική τους Τάξη - που βέβαια δεν είναι άλλη από το Χάος. Ή αυτό που κατανοούμε ως Χάος. Κοντολογίς αν δεν υπήρχε καμία ανθρώπινη παρέμβαση, αν δεν παλεύαμε καθημερινά να διαιωνίσουμε το είδος μας αναλώνοντας τους γύρω πόρους, αν δεν υπήρχαμε καν, το όποιο γύρω μας "περιβάλλον" θα έβρισκε μία χαοτική Ομοιότητα (Equilibrium, αν προτιμάς) το οποίο θα λειτουργούσε και -ίσως- θα εξελισσό-

ταν με τελείως διαφορετικό τρόπο. Για την ανθρώπινη ματιά θα ήταν το απόλυτο Χάος. Για την Τάξη της Φύσης θα ήταν ακριβώς το αντίθετο.

Ας ταυτίσουμε, για χάρη του σημερινού έλληλογου περιπάτου μας, την Εντροπία ως τον ασυνειδήτως αντιληπτό 'Χάροντα' αλλά και την ασυνειδήτως εξοβελιστέα έννοια του αποχωρισμού, στον αντίποδα όσων αγαπάμε, επιδιώκουμε και για τα οποία αναλωνόμαστε. Βλέπεις η Εντροπία δεν αφορά μόνο το παρατηρούμενο περιβάλλον, αλλά (και) εμάς τους ίδιους, όσο και αν 'φτιασιδωθούμε' τονωθούμε, γυμναστούμε και ωριμάσουμε με χάρη, η Εντροπία λειτουργεί και τείνει να μας επανεντάξει στην default μας ('εργοστασιακή') κατάσταση, που μερικές δοξασίες (του 12θου περιλαμβανομένου) ονομάζουν Ευδαιμονία.

Τα βήματα της Εντροπίας εμφανίζονται στα ανθρώπινα μάτια ως 'Αλληλαγή'. Και τα κατανοούμε όχι ως αυτό που είναι, ούτε ως Εντροπικά φαινόμενα. Τα "νοιώθουμε" ως Χρόνο. Η απλή, περιορισμένη και 'ανθρώπινη' αντίληψη των ισχυρότατων δρώντων (ως άνω) "εμφανίζεται" ως Χρόνος. Ο οποίος δεν θα είχε κανένα νόημα, δεν θα ήταν καν αντιληπτός αν δεν υπήρχε η Αλληλαγή. Η οποία συναρτάται άμεσα με την Εντροπία.

Το παραπάνω κλειδί, αναπροσδιορίζει έννοιες όπως Ερημίτης, Μοναχός, Αναχωρητής, Διανοούμενος και κάθε τύπου ευδαιμονική κατάσταση κατά την οποία έχουμε μία άχρονη αντίληψη πως "σταμάτησε το ρολόι".

Υπάρχει κάποια (ασυνείδητη και πάλι) 'αντίσταση' εκάστου εξ ημών σε αυτόν τον ενσωματωμένο και αναπόφευκτο δρώντα; Ναι υπάρχει.

Πρόκειται για δύο διαφορετικές οδούς που καθένas μας ακολουθεί επιχειρώντας να αντιταχθεί στην Εντροπική ειμαρμένη.

– Η πρώτη και πιο διαδεδομένη οδός αφορά την διαχείριση του μεγαλύτερου Κρόνιου Κεφαλαίου, που είναι η πρόβλεψη του Μέλλοντος, ως "Αντίσταση στην Αλληλαγή" (αλλά και για άλλους λόγους, στη προσπάθεια του είδους μας να "επικρατήσει" των ανεξέλεγκτων συνθηκών που το περιβάλλουν).

Ετσι, συνεχώς "προβλέπουμε", κάνουμε "προληπτικές κινήσεις", παράγουμε "για να έχουμε", ρωτάμε "ειδικούς" και αστρολόγους για το επερχόμενο, συζητούμε, ενημερωνόμαστε και πράττουμε, όχι με γνώμονα το "τι είναι", αλλά το "τι θα γίνει". Το είδος μας δεν ήταν πάντα έτσι. Η Χριστιανική θρησκεία το συνδέει με τη Γνώση και την Έκπτωση από τις συνθήκες μακαριότητας που αρχικώς προέβλεψε για το είδος μας ο Δημιουργός. Σε κάνει να αναρωτιέσαι: Είναι ο Χρόνος - Αλληλαγή - Εντροπία ο τόπος Δοκιμασίας για την ανάκτηση της Νέας Ευδαιμονίας; Περιέργως όλες οι υπερβατικές θεωρήσεις συμφωνούν σε αυτό. Περιλαμβανομένων των μεγάλων Θρησκειών.

– Η δεύτερη διαδεδομένη οδός αφορά την ενσωματωμένη μας ανάγκη να αφήσουμε το ατομικό μας 'ενθύμημα'. Πρόκειται για τον βιολογικό μας προγραμματισμό να "αφήνουμε πίσω" ένα έργο, ένα δέντρο, ένα βιβλίο, "περιουσία", ένα άρθρο, ένα παιδί, κάτι που να μας θυμίζει. Χωρίς να διαφέρουμε ιδιαίτερα από ένα σκύλο ή αρσενικό γάτο που μαρκάρει τον χώρο, προς ενθύμηση της επικρατειάς του, (και πέρα από τον άλλο τεράστιο δρώντα που λέγεται 'Αγάπη' - όχι

Μαύρο άνοιγμα. (Ζωγραφική Σωτήρης Σόρογκας)

σπάνια μιλάμε για αυτό...) οι παραπάνω "ενθυμήσεις" είτε είσαι ο Τζέγκις Χαν είτε ο αρχιλογιστής της εφορείας Νίκαιας, γίνονται "αυτοσκοπός" και τα πρακτέα - πεπραγμένα σου πάντα μετράνε ως προεκτάσεις της Αθανασίας σου - κατά την κοινή αντίληψη.

...Τόσο τα απομονομενύματα του Τσώρτσιλ, όσο και το ταπεινό συρτάρι μιας άγνωστης μάνας - νοικοκυράς στο Καράτσι, τόσο τα άυλα, όσο και τα υλικά ενθυμήματα είναι μέρος μίας 'παρακαταθήκης', που ζυμωμένη στο χωρίς αρχή και τέλος Αιώνι του Χρόνου, συναποτελεί μία συλλογική Αθανασία, (ή την απόπειρά της) συν-συντιθέμενη από τις χωροχρονικές συνιστώσες των απείρων quanta "memoir" τα οποία η καθεστηκυία Φυσική, μόλις έχει αρχίσει να αντιλαμβάνεται. Δίνοντας "επιστημονική εγκυρότητα" στις αβεβαιότητες στις οποίες εμμονικά στηριζόταν τόσο η "δική μας" Πλατωνική ματιά, όσο και εκείνη των φωτισμένων προ-και-νέο Πλατωνικών.

Κλείνει άραγε ένας κύκλος Διανόησης - Πνευματικότητας, Φιλοσοφίας και Επιστήμης με τον πιο εκκωφαντικό τρόπο; Και που μας οδηγεί; Είμαστε στο κατώφλι μίας σεισμικής νέας Χρονο - Εντροπικής Αλληλαγής; Το μόνο που μπορούμε (τώρα) να κάνουμε, είναι να παρατηρούμε. Ελλόγως. ☐

Ο Μ.Ν. θυμώνει με την ασχήμια που στην επανάληψή της γίνεται αόρατη και μοιρολατρικά αποδεκτή. Θεωρώντας τον εαυτό του, την 'τάξη' του και τους φίλους του ως μέρος του προβλήματος, γράφει για μικρά και μεγάλα εωσφόρα. Σε περιόδους νηφαλιότητας, διευθύνει το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Επικοινωνίας.

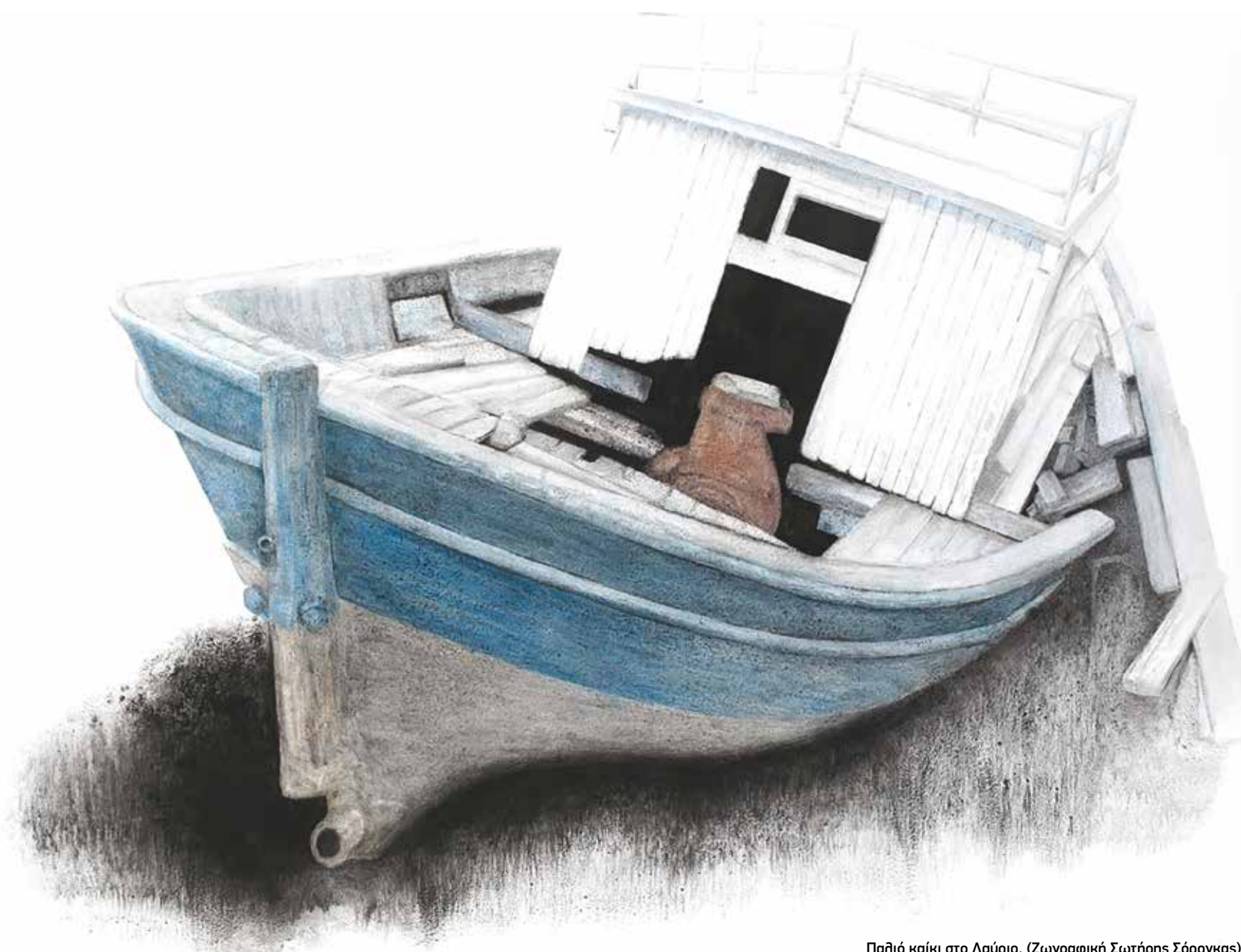
Τώρα, το ΔΕΗ FIBER
έχει και Σταθερό
Τηλέφωνο.

Εγγυημένα υψηλή ταχύτητα 1 Gbps με **19,90€/μήνα**
και πρόσθετη υπηρεσία Σταθερής Τηλεφωνίας με **4€/μήνα**,
με απεριόριστες κλήσεις προς εθνικά σταθερά και κινητά.

Άφθονο. Απλό. Προσιτό. Και με Σταθερό.

dei.gr/fiber

Τιμές ΔΕΗ FIBER 1 Gbps για 24 μήνες και πρόσθετης υπηρεσίας Σταθερής Τηλεφωνίας.
Διαθεσιμότητα δικτύου ΔΕΗ και περισσότερες πληροφορίες στο dei.gr/fiber. Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις.

Παλιό καΐκι στο Λαύριο. (Ζωγραφική Σωτήρης Σόρογκας)

Στην εποχή του AI

Από τον Πρόδρομο Παπαηλιόπουλο

Όταν διάβασα την είδηση στο διαδίκτυο, στην αρχή νόμιζα ότι είδα λάθος τις ηλικίες!

Κι όμως ήταν αλήθεια.

Ψάχνοντας περισσότερο τις λεπτομέρειες διαπίστωσα ότι 19χρονοι και 18χρονοι διακινούσαν με την βοήθεια ανηλίκων κάνναβη αλλιά και κοκαΐνη σε άλλους ανήλικους. Ναι καλὰ διαβάσατε μοίραζαν σε 14χρονους κοκαΐνη και όχι μόνο αυτό, είχαν και «κωδικούς» λέξεις κλειδιά δηλαδή για να μην γίνουν αντιληπτοί από τις αρχές! Ειλικρινά αναρωτιέμαι οι γονείς αυτών των παιδιών, πόσο απασχολημένοι μπορεί να είναι με τις δουλειές τους και τις υποχρεώσεις τους, ώστε να μην ελέγχουν τι κάνουν τα παιδιά τους; Είναι πιο σημαντική η προσωπική τους «ηρεμία» και η δουλειά για περισσότερα χρήματα, από την διαπαιδαγώγηση και τους «κανόνες» στη ζωή των παιδιών; Ποιος θα «σώσει» αυτά τα παιδιά όταν κάνουν χρήση ναρκωτικών από τα 14 και όταν μάθουν ότι έτσι βγαίνουν «εύκολα» τα χρήματα; Τι θα γίνει αργότερα; Αν δεν ξεφύγουν, θα μπανοβγαίνουν στις φυλακές ανηλίκων αρχικά και στον Κορυδαλλό στη συνέχεια. Και

τι θα γίνει πιο μετά; Θα «μάθουν» αυτή τη ζωή, θα κάνουν και «φροντιστήριο» στη φυλακή και απλά θα κινούνται, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, στον κόσμο της παρανομίας.

Λένε όλοι ότι τα παιδιά είναι το μέλλον και πως να μην είναι αφού τα παιδιά δίνουν ζωή, είναι οι επόμενες γενιές που θα στηρίξουν την Ελλάδα μας. Είναι θλιβερό αλλὰ η χώρα γερνά με συγκλονιστικά γρήγορους ρυθμούς.

Μια μελέτη δείχνει ότι το 2050 η χώρα μας από τα 11.000.000 κατοίκων σήμερα, αναμένεται να κινείται στον δραματικό αριθμό των 8.000.000 κατοίκων. Μια χώρα γηρασμένη και με αβέβαιο μέλλον. Μην με ρωτήσετε τι κάνουν οι κυβερνώντες για να δώσουν κίνητρα στους νέους να μην εγκαταλείπουν την ύπαιθρο. Έτσι όπως το πάμε σύντομα τα περισσότερα προϊόντα που θα καταναλώνουμε θα είναι πατάτες Αιγύπτου, ντομάτες Ισπανίας, λεμόνια Αφρικής κ.ο.κ.

Κάποιος πρέπει να ταρακουνήσει την πολιτική εξουσία να δει το πρόβλημα όχι κοντόφθαλμα ψηφοθηρικά, αλλὰ μακροπρόθεσμα για το καλό της πατρίδας και όλων των Ελλήνων. Έτσι όπως πάμε και δεν έχω καμία ρατσι-

στική διάθεση, αλλὰ με τους ρυθμούς των γεννήσεων, σε 20 χρόνια το 15% της χώρας θα είναι αλλοδαποί και μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα! Και μια και μιλάμε για νέες και νέους είμαι φανατικά υπέρ των νέων τεχνολογιών που μπορεί να κάνουν την ζωή μας πιο εύκολη. Φυσικά και ακούω με μεγάλη προσοχή τις εξελίξεις γύρω από την τεχνητή νοημοσύνη το γνωστό σε όλους μας AI, έχω όμως και κάποιες επιφυλάξεις. Ακούω επιστήμονες δεξιά και αριστερά να μιλούν για τον «προσωπικό βοηθό» του AI! Μακάρι η εφαρμογή να φέρει θετικά αποτελέσματα και να βοηθήσει από την ιατρική μέχρι την παραγωγή προϊόντων, την ίαση σπάνιων ασθενειών κ.τ.λ. Όμως από που θα γίνεται η συλλογή πληροφοριών; Ποιος θα ελέγχει την αξιοπιστία τους; Υπάρχουν γιατροί που για να θεραπεύουν μια σπάνια μορφή καρκίνου, μελετούν για ημέρες βιβλιογραφία του εξωτερικού επιχειρώντας να να βρουν στοιχεία και πληροφορίες ακόμη και για την δημιουργία ενός δοκιμαστικού φαρμάκου που θα σώσει τον ασθενή τους. Φαντάζεστε αυτόν τον γιατρό να λέει εγώ σταματώ να διαβάζω θα χρησιμοποιώ τον «βο-

ηθό του AI»;

Στην κατασκευή ενός μεγαλεπήβολου έργου, ενός δρόμου ή ενός κτιρίου, οι πολιτικοί μηχανικοί θα χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις και την εμπειρία τους ή θα έχουν βοηθό AI για συμβουλές; Δεν λέω ότι είναι λάθος, εκφράζω μόνο απορία για το τελικό αποτέλεσμα...

Σκέφτεστε κάποιον ποιητή ή έναν σπουδαίο συνθέτη, να σταματά να γράφει σκέψεις τραγούδια, ποιήματα και να χρησιμοποιεί το AI;

Που θα πάει η ελευθερία έκφρασης θα μπει σε «κουτάκια» θα «παγιδευτεί» από την τεχνητή νοημοσύνη;

Σας κούρασα με πολλὰ ερωτήματα, αλλὰ όλα αφορούν τη νεολαία μας. Εμείς οι μεγαλύτεροι ζήσαμε σε άλλες εποχές, πιο λιτές, πιο απλές, με παιχνίδια του δρόμου, με παγωτό ξυλάκι φράουλα λεμόνι και κακάο με μια δερμάτινη μπάλα που ακόμη και αν έσκαγε την κλωτσούσαμε και συνεχίσαμε να παίζουμε.

Τώρα η νέα γενιά τα έχει όλα και δεν της λείπει τίποτα, αυτό που σίγουρα έχει ανάγκη για να προχωρήσει και να μεγαλουργήσει είναι «τροφή για σκέψη» και αν το AI βοηθήσει σε αυτή την κατεύθυνση τότε έχει καλώς... ☐

Είναι ωραίο να
επιστρέφεις το καλό.

Γι' αυτό και εμείς στην Eurobank μέσα από το πρόγραμμα **Επιστροφή** σας έχουμε επιστρέψει πάνω από **252.000.000€**, επιβραβεύοντας την εμπιστοσύνη σας εδώ και 20 χρόνια.

Τι παγίδες κρύβει και πού οδηγεί τις Ελληνοτουρκικές σχέσεις ο νέος νόμος για την «Γαλάζια Πατρίδα»*

Του Νίκου Μελέτη

Μετά από μια εβδομάδα διαρροών και χωρίς ακόμη επισήμως να είναι γνωστό το πλήρες περιεχόμενο της νομοθετικής πρωτοβουλίας της Τουρκίας να περιβάλει το πλαίσιο των διεκδικήσεων της στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο και τη «Γαλάζια Πατρίδα» με τον μανδύα του «διεθνούς δικαίου», εντείνεται η ανησυχία ότι αυτή η κίνηση θα αποτελέσει μόνιμη πηγή εντάσεων και επί του πεδίου.

Είναι σαφές ότι η πρωτοβουλία της Τουρκίας να παρουσιάσει νομοσχέδιο που θα κωδικοποιεί όλα τα δικαιώματα αλλά και τις διεκδικήσεις της στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο γίνεται αφενός για να καθουσιάζει την κοινή γνώμη και να διασκεδάσει την κριτική της αντιπολίτευσης, η οποία κατηγορεί την κυβέρνηση ότι επιτρέπει την υπονόμευση της Γαλάζιας Πατρίδας και ότι παρακολουθεί αδρανής την «περικύκλωση της χώρας» από την Ελλάδα, την Κύπρο και το Ισραήλ.

Επίσης, η Τουρκία, ενόψει ευρύτερων εξελίξεων και ανακατατάξεων στην περιοχή, που έχουν να κάνουν και με τη διαμόρφωση νέων διαδρόμων σύνδεσης της Ευρώπης με την Ανατολή, αλλά και διεργασιών με την Ε.Ε. ώστε να εξασφαλίσει την συμμετοχή στην ευρωπαϊκή άμυνα και μερίδιο από τις ευρωπαϊκές αμυντικές δαπάνες, επιχειρεί να «θωρακίσει» τις διεκδικήσεις της με ένα «νομικό περίβλημα». Δεν είναι τυχαίο ότι σε όλες τις διαρροές επισημαίνεται ότι η Τουρκία, αν και δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας (UNCLOS), θα υιοθετεί προβλέψεις της Σύμβασης στο νομοσχέδιο αυτό, καθώς δεν μπορεί να αποφύγει το γεγονός ότι το Δίκαιο της Θάλασσας έχει πλέον γενική ισχύ ως εθιμικό δίκαιο. Διευκρινίζεται, βεβαίως, ότι η Τουρκία θα δίνει τη «ορθή ερμηνεία» των προβλέψεων αυτών, κάτι που έχει κάνει και στο παρελθόν, κακοποιώντας τελικά το Δίκαιο της Θάλασσας. Το νομοσχέδιο αυτό, όταν εγκριθεί από την Τουρκική Εθνοσυνέλευση, δεν θα αποτελεί απλώς ένα νέο επίσημο κεί-

μενο που θα περιλαμβάνει ουσιαστικά κωδικοποιημένο όλο το πλαίσιο των τουρκικών αμφισβητήσεων στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Ως νόμος του τουρκικού κράτους, θα αποτελεί ένα πλαίσιο για εφαρμογή στην πράξη των προβλέψεων του και συγχρόνως θα επισύρει συγκεκριμένες ποινές για όσους παραβιάζουν τις διατάξεις του. Έτσι, η εφαρμογή αυτού του νόμου αναμένεται να αποτελέσει τη νέα μεγάλη εστία εντάσεων στο Αιγαίο, καθώς ουσιαστικά θα επιχειρηθεί να νομιμοποιηθεί η αμφισβήτηση ελληνικής κυριαρχίας και κυριαρχικών δικαιωμάτων, αλλά και η ποινικοποίηση της άσκησης νόμιμων ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων και αρμοδιοτήτων, είτε από επίσημους φορείς είτε από ιδιώτες. Μείζον ζήτημα είναι αυτό που αφορά την πιθανολογούμενη «ρύθμιση» μέσω του τουρκικού νομοσχεδίου των δήθεν «γκρίζων ζωνών». Οι γκρίζες ζώνες αποτέλεσαν ένα εργαλείο για την Τουρκία τις τελευταίες δεκαετίες, προκειμένου να αμφισβητήσει την ελληνική κυριαρχία και, όπως πολλοί πίστευαν στην Αθήνα, για να τις χρησιμοποιήσει σε μια διαπραγμάτευση ώστε να βελτιώσει τη θέση της στο κυρίαρχο, για την Τουρκία, ζήτημα της επέκτασης των χωρικών υδάτων.

Η συμπερίληψη των «γκρίζων ζωνών» στον τουρκικό νόμο θέτει πλέον υπό

την «αιγίδα» της τουρκικής Δημοκρατίας τη διεκδίκηση ελληνικής κυριαρχίας, καθώς οι τρόποι για να «ρυθμιστεί» σε νόμο το θέμα των «γκρίζων ζωνών» είναι είτε ότι οι δήθεν «αμφισβητούμενης κυριαρχίας» νησίδες, όσο το καθεστώς τους μένει σε εκκρεμότητα, δεν θα πρέπει να υπολογίζονται στην οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών, είτε η κατοχύρωση της δήθεν «τουρκικής κυριαρχίας» επί των νησίδων.

Διότι, εάν οι νησίδες αυτές, άλλοτε οι Τούρκοι τις ανεβάζουν σε 150, άλλοτε σε πολύ περισσότερες, δεν ανήκουν στην Ελλάδα, προφανώς δεν μπορούν να ανήκουν στην Ιταλία ή να είναι «αδέσποτες, παρά μόνο στην Τουρκία. Εξάλλου, και το 1996, στο επεισόδιο των Ιμίων, η Τουρκία όχι απλώς αμφισβήτησε την ελληνική κυριαρχία αλλά διεκδίκησε ως τουρκικές, με την ονομασία Καρντάκ, τις δύο βραχονησίδες.

Η διεκδίκηση ελληνικού εδάφους, και μάλιστα με νόμο, θα ορθώσει ένα τεράστιο πρόβλημα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και θα αποτελέσει σοβαρή εστία έντασης, πολύ περισσότερο αν, με βάση την εσωτερική πλέον έννομη τάξη, η Τουρκία επιχειρήσει να ασκήσει την «κυριαρχία» της επί των ελληνικών νησίδων.

Σοβαρό ζήτημα και μεγάλο εμπόδιο σε πιθανή μελλοντική διαπραγμάτευση με την Ελλάδα αποτελεί και η νομοθέτηση

της τουρκικής θεώρησης της μεθόδου οριοθέτησης στο Αιγαίο, με βάση την αρχή της ευθυδικίας, αλλά και της περιορισμένης ή μηδενικής επήρειας των νησιών. Η Τουρκία θεωρεί ότι το Αιγαίο είναι ημίκλειστη θάλασσα και θάλασσα ειδικών συνθηκών και ότι η οριοθέτηση πρέπει να γίνει στη μέση γραμμή μεταξύ των ηπειρωτικών ακτών των δύο χωρών, αγνοώντας την ύπαρξη των νησιών, τα οποία θα περιοριστούν στα χωρικά ύδατα των 6 ν.μ. και, υπό ειδικές συνθήκες, θα μπορούν να αξιώσουν περιορισμένες θαλάσσιες ζώνες. Με τον «νόμο» πλέον, η Τουρκία θα απαιτεί σχεδόν σε όλο το Αιγαίο, ανατολικά του 25ου μεσημβρινού, να τίθεται υπό την έγκρισή της οποιαδήποτε σχεδόν δραστηριότητα έξω από τα χωρικά ύδατα των 6 ν.μ., εγκλωβίζοντας τα ελληνικά νησιά σε «τουρκική ζώνη», αλλά και θα εξουσιοδοτεί ή θα αδειοδοτεί τουρκικές ή ξένες εταιρείες για δραστηριότητες σε περιοχές της ελληνικής μη οριοθετημένης υφαλοκρηπίδας και ελληνικής αρμοδιότητας.

Και πιθανότατα ο τουρκικός νόμος θα επιχειρήσει να βάλει «φραγή» σε μια σειρά ακόμη δραστηριοτήτων της Ελλάδας στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο, που κατά την Άγκυρα δημιουργούν τετελεσμένα. ☐

*Πηγή κειμένου liberal.gr

Όταν χάνεται η μπάλα,
χάνεται και το παιχνίδι.

Δεν παίζεις ξεπερνώντας τα όρια.

ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΕΙΝΑΙ ΩΡΑΙΟ, ΜΟΝΟ ΟΤΑΝ ΕΙΝΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟ.

18+ ΕΠΙΓΕΙΟ
21+ ΨΗΦΙΑΚΟ

ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΡΥΘΜΙΣΤΗΣ ΕΕΕΠ | ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΘΙΣΜΟΥ & ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ |
ΕΟΠΑΕ – ΓΡΑΜΜΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ: 1114 | ΠΑΙΞΕ ΥΠΕΥΘΥΝΑ

Ο Πούτιν δεν έχει καλή διέξοδο από τον πόλεμο που ξεκίνησε

Γράφει ο Michael Kimmage

Το μονόπρακτο υπαρξιακό έργο του Ζαν-Πολ Σαρτρ “Κεκλεισμένων των θυρών” με θέμα την κόλαση από κάτι που δεν έχει τελειωμό, παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο Παρίσι τον Μάιο του 1944. Ο Β’ Παγκόσμιος Πόλεμος έμπαινε στον πέμπτο χρόνο του. Στο έργο, τρεις νεκροί βρίσκονται παγιδευμένοι σε ένα σαλόνι στην κόλαση, αντιμετωπίζοντας τις κακές επιλογές της ζωής τους από τις οποίες, στον θάνατο, δεν υπάρχει διαφυγή.

Αν οι ρωσικές αρχές επέτρεπαν να ανέβει το έργο του Σαρτρ στη Μόσχα το 2026, αναρωτιέται κανείς τι θα σκέφτονταν ο πρόεδρος της Ρωσίας, Βλαντιμίρ Πούτιν αλλά και οι απλοί πολίτες, που βιώνουν για πάνω από τέσσερα χρόνια την “ειδική στρατιωτική επιχείρηση” στην Ουκρανία.

Από την πλήρη εισβολή στην Ουκρανία το 2022, ο πουτινισμός – το προσωποκεντρικό σύστημα διακυβέρνησης που έχει επιβάλει στη Ρωσία ο Πούτιν για περίπου ένα τέταρτο του αιώνα – έχει εξελιχθεί σε κάτι που μπορεί να μοιάζει με μια εύθραυστη ισορροπία. Ωστόσο, μια πιο προσεκτική ματιά δείχνει πως είναι μια παγίδα για όλους τους εμπλεκόμενους. Ο Πούτιν έχει υποτάξει το κράτος και την κοινωνία σε έναν πόλεμο που σιγά σιγά απομυζά τη δύναμη της Ρωσίας, εξαντλεί τον πλούτο του έθνους και καταβροχθίζει τις ζωές των νέων της.

Στην επιφάνεια επικρατεί ηρεμία. Ο Πούτιν έχει βρει έναν τρόπο να χρηματοδοτεί τον ακριβό του πόλεμο, αποτρέποντας την οικονομική κατάρρευση, ενώ συνεχίζει να συγκεντρώνει μεγάλους αριθμούς νεοσύλλεκτων κυρίως μέσω μεγάλων χρηματικών μπόνους. Η Ρωσία, αντί να είναι απομονωμένη, αλληλεπιδρά διπλωματικά και εμπορικά με μεγάλο μέρος του κόσμου. Παρά τα σημάδια εσωτερικής δυσaréσκειας που εμφανίστηκαν πρόσφατα – καθώς οι απλοί πολίτες έχουν βρεθεί να γίνονται ολοένα και πιο φτωχοί, λιγότερο ασφαλείς από τον πόλεμο αλλά και ολοένα και πιο αποκλεισμένοι από το διαδίκτυο – ο Πούτιν μπορεί να είναι σίγουρος ότι διατηρεί τον πλήρη έλεγχο. Ωστόσο, η διαιώνιση ενός πολέμου δεν είναι το ίδιο με τη νίκη. Καθώς ο στρατός του καταγράφει οριακά κέρδη στην πρώτη γραμμή, ο Πούτιν έχει λίγα εργαλεία για να ενισχύσει την προσπάθεια του προκειμένου να αλλάξει τη δυναμική. Μια νέα στρατολόγηση θα έδινε στη

Ρωσία ένα πλεονέκτημα, αλλά θα ήταν εξαιρετικά αντιδημοφιλής μεταξύ των Ρώσων. Τα πυρηνικά όπλα, οποιοδήποτε είδους, θα ήταν μια απαίσια επιλογή. Η χρήση τους δεν θα διασφάλιζε τη νίκη και θα κινδύνευε να προκαλέσει μια σκληρή στρατιωτική απάντηση από τις ΗΠΑ και την Ευρώπη ή μια ρήξη στη σχέση της Ρωσίας με την Κίνα, τον σημαντικότερο σύμμαχό της.

Ούτε μπορεί ο Πούτιν απλά να αποσυρθεί από την Ουκρανία. Αν η Ρωσία αποδεχόταν μια διευθέτηση κατά μήκος της τρέχουσας πρώτης γραμμής, ο Πούτιν δεν θα είχε πολλά να επιδείξει για τις προσπάθειές του εκτός από μια στενή λωρίδα γης στη νότια Ουκρανία. Εκτός από το πλήγμα στη ματαιοδοξία του, ως ένας πολιτικός που αντιλαμβάνεται άψογα πώς να επιβιώνει, καταλαβαίνει ότι ένα τόσο μικρό επίτευγμα για τους Ρώσους που έχουν χάσει μέλη της οικογένειάς τους θα αποτελούσε και μια παραδοχή της θεμελιώδους ανοησίας του πολέμου. Η κακή ποιότητα της στρατηγικής του σκέψης και η αλαζονεία του θα μπορούσαν στη συνέχεια να γίνουν ένας πιεστικός πολιτικός παρά-

γοντας εντός της Ρωσίας.

Ο Πούτιν οδηγήθηκε από μόνος του σε μία παγίδα. Αλλά, εκτός από τον εαυτό του, έχει επίσης επιβαρύνει ολόκληρο το εγχείρημα του πουτινισμού, σε περίπτωση που αυτό καταφέρει να ξεπεράσει τη θητεία του, με κάποια εκδοχή αυτού του πολέμου στο διηνεκές. Οποιοσδήποτε μελλοντικός ηγέτης στο πρότυπο του Πούτιν δεν θα είναι σε θέση να παρακολουθεί παθητικά καθώς μια βαριά οπλισμένη και σκληραγωγημένη στις μάχες Ουκρανία ενσωματώνεται στις δυτικές δομές ασφαλείας και σε μια στρατιωτικοποιημένη Ευρώπη.

Αν ο Πούτιν δεν έχει κάποια διέξοδο από τον πόλεμο του, οι απλοί Ρώσοι δεν έχουν διέξοδο από τον πουτινισμό. Η πρόσφατη λαϊκή δυσaréσκεια στη Ρωσία έχει παρερμηνευτεί. Η δυσaréσκεια είναι απολύτως πραγματική, αλλά η ουσία της είναι η απογοήτευση από το γεγονός ότι ο πουτινισμός, παρά τις αποτυχίες του, φαίνεται να μην έχει τελειωμό. Η εύρεση μιας συλλογικής εξόδου από αυτό το σύστημα είναι ψυχολογικά και πολιτικά αδύνατη προς το παρόν. Δεν υπάρχουν άτομα ή θεσμοί που να μπο-

ρούν να ανατρέψουν τον πρόεδρο. Δεν υπάρχει ορατή οδός προς τον τερματισμό της διακυβέρνησης του ή την αντικατάστασή της με κάτι καλύτερο. Υπό αυτές τις συνθήκες, μπορεί να δούμε λάμψεις λεκτικής αντίστασης – όπως για τους περιορισμούς στο διαδίκτυο – αλλά χωρίς να έχουν πού να πάνε, σβήνουν εύκολα.

Αλλά ο πρόεδρος της Ρωσίας, ο οποίος έχει γίνει εξαιρετικά αυταρχικός με την πάροδο του χρόνου, έδειξε ότι είναι ένας μέτριος αρχηγός κράτους, ένας κακός διαχειριστής της ρωσικής οικονομίας αλλά και ο βασικός φορέας περιφερειακών διαταραχών που γυρίζουν μπουμερανγκ πίσω στη Ρωσία. Με κάθε ουκρανικό χτύπημα σε ρωσικό έδαφος, ο πόλεμος διαβρώνει την ευημερία των Ρώσων πολιτών. Η πορεία προς μια ικανή ρωσική ηγεσία φαίνεται τώρα να απαιτεί την αποδόμηση του πουτινισμού, και όσο το τρέχον σύστημα χάνει σε νομιμότητα και αποτελεσματικότητα, τόσο πιο σκληρή θα είναι η μάχη για την εποχή μετά τον Πούτιν. ☐

*Πηγή κειμένου liberal.gr

Η μπερδεμένη Αριστερά*

Του Γιώργου Παπακωνσταντή

Στα τέλη της δεκαετίας του 70, φοιτητές στην Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Πειραιά, κάποιο βράδυ του Χειμώνα, ξενυχτήσαμε συμμετέχοντας σε μια μεγάλη κατά τη γνώμη μας ιδεολογική συζήτηση - μάχη. Ποιο σύστημα ήταν προτιμότερο για να αλλάξει τον κόσμο, Το σύστημα σοσιαλιστικής αυτοδιαχείρισης της Γιουγκοσλαβίας του Τίτο ή το σύστημα αυτάρκειας της Αλβανίας του Χότζα; Μέσα σ' αυτό το ερώτημα κρυβόταν όλη η ιδεολογική αντιπαράθεση της εποχής, στο πλαίσιο της έννοιας της Αριστεράς, η οποία ήταν τότε το άγιο δισκοπότηρο της προοδευτικότητας. Εμπλέκονταν οι Μασοϊκοί, υπέρ του Χότζα φυσικά όπως και οι Τροτσκιστές, υπέρ του Τίτο αν θυμάμαι καλά ήταν οι Ευρωκομμουνιστές και κάποιοι-ελάχιστοι τότε-σοσιαλδημοκράτες. Ποιο δεξιά του φάσματος, δεν υπήρχαν. Οι της ΚΝΕ, απλά θεωρούσαν κάθε συζήτηση έξω από την τότε ΕΣΣΔ, ως μη γενόμενη, προέβαλαν όμως συχνά-πυκνά και το παράδειγμα της Κούβας...

Η ιδιοκτησία από το κράτος των μέσων παραγωγής, κάτω από το ιδανικό της λαϊκής, ανιδιοτελούς διαχείρισης, θεωρούνταν ως το ιδανικότερο σύστημα όχι μόνο προστασίας των οικονομικά ασθενέστερων (και τότε σε όλους μας άρεσε να εντάσσουμε τον εαυτό μας σ αυτήν την κατηγορία) αλλά και ως το καλύτερο σύστημα για την οικονομική ανάπτυξη. Αν και καπιταλιστική χώρα (όσο καπιταλιστική ήταν) η Ελλάδα τότε,

η ιδεολογική ηγεμονία της αριστεράς ήταν αδιαμφισβήτητη. Η Ελληνική αριστερά είχε χάσει τον εμφύλιο, αλλά είχε κερδίσει στην ιδεολογική σφαίρα. Χάριν και στις αυταρχικές έως φασιστικές πολιτικές της νικήτριας δεξιάς, η πττημένη αριστερά κέρδισε την ιδεολογική μάχη. Μια ιδεολογία που από την αρχή διακρίνονταν από τεράστιες αντιφάσεις κυρίως εξαιτίας του ιδιότυπου τρόπου που ήταν οργανωμένο το Ελληνικό κράτος, με το αυταρχικό προφίλ της δεξιάς, το πελατειακό σύστημα αλλά και την κρατικοδίαιτη οικονομική ανάπτυξη.

Έτσι τα αριστερά κόμματα στην Ελλάδα μετά τη μεταπολίτευση ήταν εκείνα που πάλεψαν περισσότερο για το «βάθμα και πλάτμα» της δημοκρατίας. Δηλαδή για πολιτικό φιλελευθερισμό. Ταυτόχρονα, εξαιτίας της επικράτησης της αυταρχικής δεξιάς μετά τον εμφύλιο με την κορύφωση την περίοδο της Χούντας, οι βασικές έννοιες της Δημοκρατίας, όπως η νομιμότητα, η τάξη, η ασφάλεια, η αξιολόγηση, η ιεράρχηση, η αριστεία κλπ, απλά απαξιώθηκαν ως κατεχοχόν συντηρητικές, αν όχι φασιστικές έννοιες. Η Ελευθερία κατέληξε σε ελευθεριότητα, η Τάξη σε αταξία και γενικά η διεκδίκηση πολιτικών και κοινωνικών ελευθεριών κατέληξαν είτε σε ανομία και αξιακό αλαλούμ, είτε σε κατάχρηση δικαιώματος. Σ όλα αυτά βέβαια συνέβαλε σε μια σχέση αλληλεπίδρασης με την κοινωνία που την ανέδειξε και η πολιτική ελίτ της χώρας. Η πολιτική αυτή ελίτ, από τη μεταπολί-

τευση και μετά εμπλουτίστηκε με μέλη της μικροαστικής τάξης, κυρίως μέσα από τον αντιδικτατορικό αγώνα και την πολιτική τομή του Ανδρέα Παπανδρέου που προτίμησε να ιδρύσει το ΠΑΣΟΚ, αντί να ηγηθεί της Ένωσης Κέντρου. Στη μεταπολιτευτική Ελλάδα, παρά τις ιδεολογικές διαφορές των κομμάτων, κάποια πράγματα έγιναν ανάποδα. Έτσι η Δεξιά του Καραμανλή έκανε κρατικοποιήσεις (π.χ. Ολυμπιακή, Εμπορική Τράπεζα) και οι σοσιαλιστές του ΠΑΣΟΚ, ξεκίνησαν με πολιτικό φιλελευθερισμό. (Κατάργηση πιστοποιητικών κοινωνικών φρονημάτων, νέο Οικογενειακό δίκαιο κλπ). Όμως η διάκριση αριστερός - δεξιός, εξακολουθούσε να υπάρχει περισσότερο στη βάση συγκεκριμένων στερεοτύπων ιστορικού κυρίως χαρακτήρα και λιγότερο σε ουσιαστικές διαφορές στην πολιτική. Η διαφοροποίηση των οικονομικών πολιτικών ανάμεσα στα δύο κόμματα εξουσίας δεν δικαιολογούσε την ένταση της μεταξύ τους λεκτικής πολιτικής αντιπαράθεσης, ενώ η μαρξιστική και η ανανεωτική αριστερά, κινούνταν στη σφαίρα της ιδεολογικής ουτοπίας αλλά και στην ασφάλεια του δεδηλωμένου, αριστερού, άρα αδιαμφισβήτητου, προοδευτισμού.

Στην πραγματικότητα, μετά την πρώτη τετραετία του ΠΑΣΟΚ, η βασική ιδεολογία που επικρατούσε ήταν ο κρατισμός και ο κορπορατισμός, ως απότοκα του λαϊκισμού, στον οποίο επιδίδονταν όλα ανεξαιρέτως τα κόμματα. Η αριστερή κριτική που ασκήθηκε στο περιβάτο

«Τσοβόλα δώστα όλα», ήταν στην πραγματικότητα γιατί δεν τα δίνει όντως όλα. Η προσπάθεια που έγινε από τον Κωνσταντίνο Μητσotάκη, προφανώς ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία, τόσο γιατί υπήρχε πάντοτε το κραταιό «κράτος της δεξιάς», με τις ιδιαίτερες επιδόσεις του στο πελατειακό σύστημα, όσο και γιατί κορυφαία στελέχη της περιόδου, άλλοτε βρισκόταν μακριά μπροστά από το μέτρο του αποδεκτού τότε φιλελευθερισμού, (Μάνος, Ανδριανόπουλος...) και άλλοτε βρισκόταν στο μεσαίωνα της λαϊκής, συντηρητικής και εθνικιστικής δεξιάς (πρώιμος Σαμαράς).

Από το 1993, η νέα Κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ, ξεκίνησε να λειτουργεί με στοιχειώδη ορθολογισμό, βάζοντας οικονομικούς στόχους και ακολουθώντας μια οικοκυρεμένη οικονομική πολιτική, με πλεονασματικούς προϋπολογισμούς και συγκεκριμένη στρατηγική. Το κύριο «αριστερό» επιχείρημα βέβαια της περιόδου ήταν ότι η κυβέρνηση αυτή, ιδιαίτερα η περίοδος Σημίτη, δεν ήταν αριστερή όσο έπρεπε, λες και κάποιοι κρατούσαν και κρατούν- το αριστερόμετρο.

Η μπερδεμένη Ελληνική αριστερά, δεν είδε ποτέ την οικονομική ανάκαμψη. Δεν είδε ποτέ την υλοποίηση του στόχου της ένταξης της ΟΝΕ. Δεν είδε ποτέ την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων (Το κύριο κριτήριο κατά τον Μπόμπιο Νορμπέρτο για να χαρακτηριστεί η αριστερά από τη Δεξιά. Βλ: Η δεξιά και η αριστερά (Destra sinistis), 1991), αντίθετα, ήταν απέναντι σε όλα.

Η υπερδεμένη Ελληνική Αριστερά, δεν κατάλαβε ποτέ την ανάγκη του αστικού εκσυγχρονισμού, και πόσο τελικά αριστερή πολιτική ήταν αυτή, σε μια χώρα όπου κυριαρχούσε η οικονομική ολιγαρχία. Δεν κατάλαβε ποτέ την ουσία της δημιουργίας μιας δυνατής αστικής τάξης πριν από οποιαδήποτε σοβαρή προσπάθεια αναδιανομής. Δεν κατάλαβε ποτέ ότι η ανομία ευνοεί τελικά τους ισχυρούς. Αντίθετα πίστεψε –και πιστεύει μάλλον ακόμη– ότι ένα κράτος μπάχαλο, ένα κράτος που αδυνατεί να λειτουργήσει στοιχειωδώς με θεσμούς αποτελεσματικούς, είναι η χαρά του αριστερού. Στην ουσία ένα κράτος μπάχαλο είναι τεράστιο βάρος για τις ασθενέστερες τάξεις.

Όλα αυτά, προφανώς επηρέασαν και τον νεώτερο Καραμανλή, ο οποίος επαγγελματίως την επανίδρυση του κράτους και έχοντας ιδιαίτερη εκτίμηση για την Ελληνική υπερδεμένη αριστερά, δεν έκανε τίποτα. Έβλεπε απλώς τα παγόβουνα να περνούν. Η πενταετία Καραμανλή, δεν έριξε απλώς την Ελλάδα στα βράχια, αλλά συνέτεινε στην αποδιοργάνωση του κράτους και της κοινωνίας, διαμορφώνοντας μια κοινωνία της ανομίας, της αρπαχτής και της ήσσονος προσπάθειας. Η ανυπαρξία του κράτους και των θεσμών του και το –διαχρονικό– μπέρδεμα της τάξης, της ευνομίας, της αποτελεσματικής θέσμησης, ως αναγκαίων στοιχείων της Δημοκρατίας, με το συντηρητισμό ακόμη και με το φασισμό, οδήγησε την Ελληνική κοινωνία στην πλήρη αποχαύνωση, στην κοινωνική αδράνεια, εν τέλει στην έλλειψη ταυτότητας και στόχων. Η αδράνεια του Δεκέμβρη του

2008, –η οποία εξαργυρώθηκε όπως εξαργυρώθηκε–, η αδυναμία αντιμετώπισης των πυρκαγιών του 2007, η πλήρης απουσία μεταναστευτική πολιτικής, ήταν ίσως από τα κύρια συστατικά στοιχεία γέννησης της Χρυσής Αυγής, πολύ πριν την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης. Η οικονομική κρίση από το 2009 και μετά και κυρίως ο τρόπος αντιμετώπισής της αρχικά από τη ΝΔ με τα Ζάπεια του Σαμαρά αλλά κυρίως από το λεγόμενο αντιμνημονιακό μέτωπο που ξημεροβραδιάζονταν στο Σύνταγμα, οδήγησαν στην αύξηση των δυνάμεων της. Ακόμη και σήμερα, η πολιτική νομιμοποίηση της Χρυσής Αυγής όταν ψηφίζει σύμφωνα με τα γούστα μας, συμβάλλει σ αυτό.

Η υπερδεμένη λοιπόν αριστερά, δεν διστάζει να αγκαλιάσει τη Χ.Α, αν εξυπηρετούνται οι σκοποί της. Δεν διστάζει να κάνει πολλές κολοτούμπες προκειμένου να παραμείνει στην εξουσία. Δεν διστάζει να σχεδιάζει τον έλεγχο του κράτους και να προσπαθεί να κάνει διάφορα τερτίπια με τον εκλογικό νόμο.

Τώρα όμως, το βασικό της ιδεολόγημα περί του ηθικού πλεονεκτήματος της αριστεράς, μπάζει από παντού. Απλά δημιουργεί το πλαίσιο για την εφαρμογή του γνωστού «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Έτσι παρά το ότι γνωρίζει ότι κανένα από τα μέτρα που παίρνει δεν είναι αριστερό, βαυκαλίζεται με την ιδέα ότι έτσι ισχυροποιείται στην εξουσία, και θα μπορέσει κάποτε να εφαρμόσει κάποια αριστερά μέτρα. Άλλωστε η δικτατορία του προλεταριάτου είναι ενδιάμεσο στάδιο για την πραγματική κομμουνιστική κοινωνία.

Το χειρότερο είναι ότι η αριστερή ιδεολογία στην Ελλάδα, έχει υποστεί μια

άνευ προηγούμενου διαστρέβλωση. Κυριαρχείται από μύθους από την εποχή ακόμη του εμφυλίου. Και η Ελληνική κοινωνία που έβλεπε πάντοτε ιστορικά την αριστερά μια ηθική ομάδα, κάποιων καλών ανθρώπων με μια ιδεολογία όμως δύσκολη να εφαρμοστεί, έρεπε πάντα προς το να πιστεύει εύκολα οποιονδήποτε του έταζε αριστερή εφαρμόσιμη πολιτική. Εξού άλλωστε και η κυριαρχία του ΠΑΣΟΚ μέχρι το 2010. Όταν το ΠΑΣΟΚ έπαψε να είναι απλά αριστερό, και έγινε πραγματικά προοδευτικό μεταρρυθμιστικό αλλά κυρίως ρεαλιστικό, (διατηρώντας όμως σχεδόν το σύνολο των παθογενειών του), έχασε το σύνολο σχεδόν των ψηφοφόρων του.

Ακόμη και σήμερα είναι πολλοί εκείνοι στη λεγόμενη κεντροαριστερά που έλκονται από μια πολιτική αριστερής προοδευτικής κατεύθυνσης, ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό χωρίς να προσδιορίζουν τι ακριβώς σημαίνει αριστερή κατεύθυνση, ή προοδευτική πολιτική και αγνοώντας ότι ο νεοφιλελευθερισμός δεν υπάρχει ούτε σαν έννοια ούτε σαν πρακτική στην Ελλάδα. Είμαστε ίσως η τελευταία Σοβιετική Δημοκρατία, με βάση το επίπεδο του κρατισμού και του συντεχνιασμού. Πως μπορεί λοιπόν να ξεπερδευτεί η αριστερά στην Ελλάδα; Δύσκολο όσο επικρατούν οι μύθοι και τα ταμπού. Εύκολο αν επικρατήσει πρώτα ο μεταρρυθμιστικός πολιτικός πόλος προτείνοντας μεταρρυθμίσεις που μοιάζουν αυτονόητες, αλλά που ισχυρά συντεχνιακά και πολιτικά συμφέροντα, (κάνοντας χρήση της δήθεν αριστερής ιδεολογίας) δεν αφήνουν να συμβούν.

Γιατί δεν είναι αριστερό άραγε να πωλούνται φάρμακα στα super markets εφόσον θα μειωθεί η τιμή τους και θα ωφεληθούν οι φτωχότεροι; Γιατί δεν είναι αριστερό να ιδρυθούν μη κρατικά πανεπιστήμια, ώστε να πάψει η αιμορραγία συχνά φτωχών οικογενειών στα ξένα; Γιατί δεν είναι αριστερό η εξάλειψη της γραφειοκρατίας, της πολυνομίας, της ανάγκης αδειοδότησης για οτιδήποτε από το κράτος, ώστε να μην ταλαιπωρείται ο κόσμος και να μπορεί να ιδρύσει μια επιχείρηση; Γιατί δεν είναι αριστερό η επιτάχυνση και η θεσμική θωράκιση της δικαιοσύνης; Γιατί δεν είναι αριστερό η προστασία των πανεπιστημίων και η διατήρηση των κτιρίων τους σε άριστη κατάσταση όπως είναι παντού στον κόσμο; Γιατί δεν είναι αριστερό η αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας από ιδιώτες όταν το κράτος αδυνατεί να πράξει το οτιδήποτε; Γιατί...γιατί...

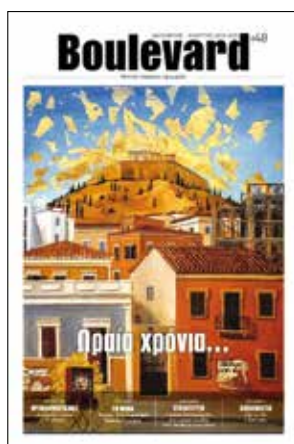
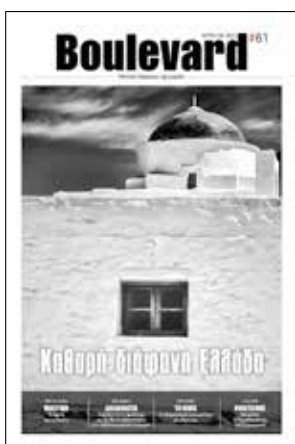
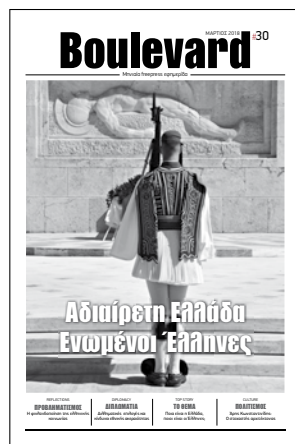
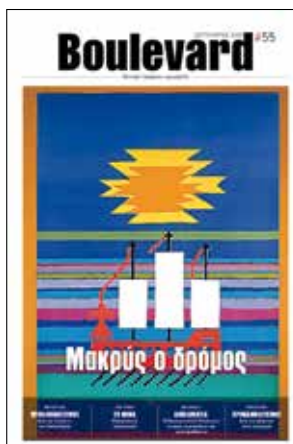
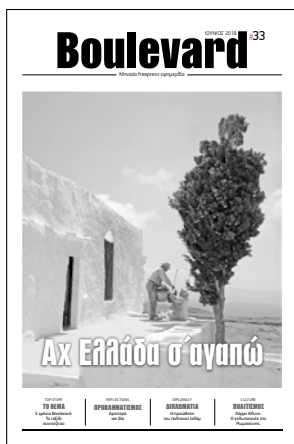
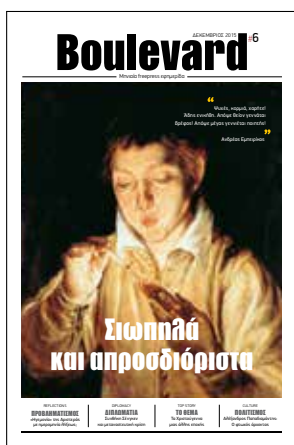
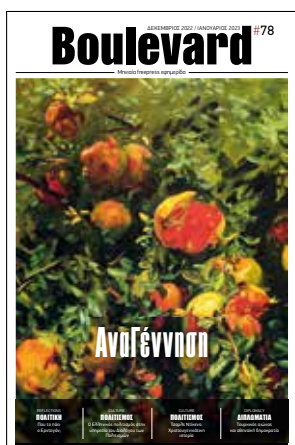
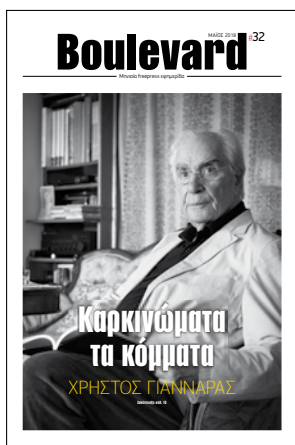
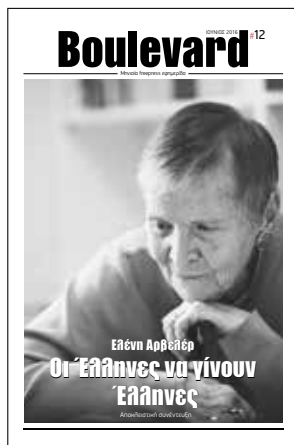
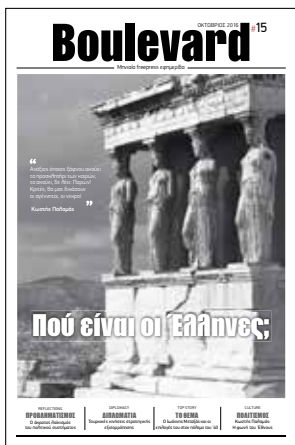
Ίσως έφτασε η ώρα, να πάψουμε να ορίζουμε τη γάτα με βάση το χρώμα της και να την αξιολογούμε με βάση την ικανότητά της να πιάνει τα ποντίκια. Ο ορθολογισμός, οι μεταρρυθμίσεις, ο πολιτικός και λελογισμένα οικονομικός φιλελευθερισμός, είναι στοιχειώδεις παρεμβάσεις για την πρόοδο κοινωνίας και οικονομίας και δεν υπάρχει περισσότερο αριστερή πολιτική από την πολιτική που δίνει ουσιαστικά διέξοδα στα σημερινά αδιέξοδα και εν τέλει αμβλύνει τις κοινωνικές ανισότητες. Τα υπόλοιπα είναι για εξαντλητικές συζητήσεις στα αμφιθέατρα και στις ολομέλειες, όπου απλά περνάμε την ώρα μας... ☐

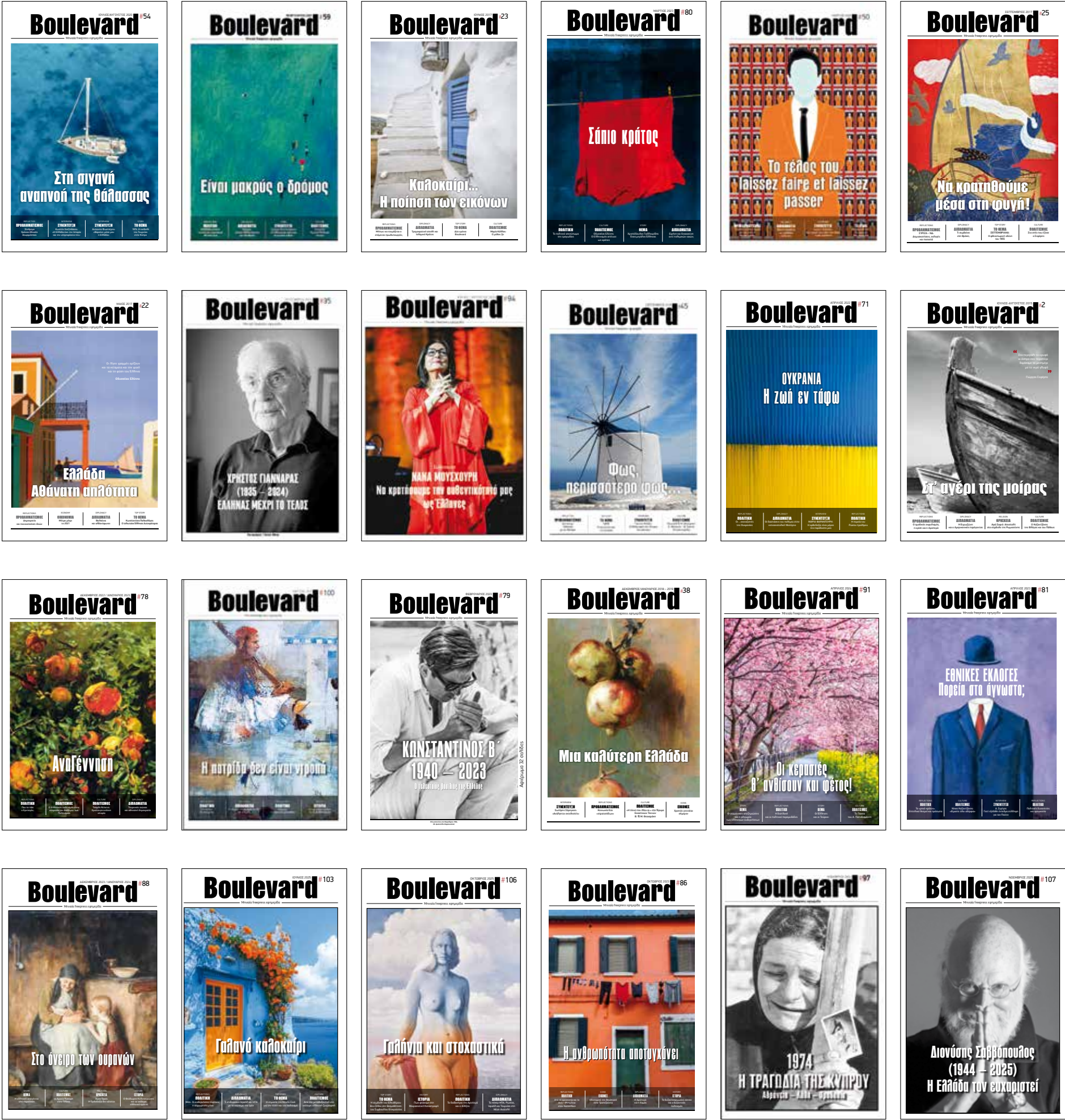
*πηγή κειμένου ekyklos.gr

Με τον αέρα του παλιού καλού
καιρού, ένα βήμα μπροστά
από την εποχή της

**ΕΝΤΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ
BOULEVARD**

11 ΧΡΟΝΙΑ

BOULEVARD

11 ΧΡΟΝΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Τα εμφανιζόμενα ως «κόμματα» στην Ελλάδα είναι καρκινώματα του κοινωνικού βίου, οργανωμένες συσπειρώσεις ανθρώπων μανιακών για την εξουσία, το χρήμα, τη χλιδή. Η πολιτική για τους κομματανθρώπους είναι το ανάλογο της υστερίας του τζογαδόρου.

Χρήστος Γιανναράς

Χρήστος Γιανναράς

[illegible]

18

Συνέντευξη / Interview

Boulevard
JULIENMAYENCE 2019

19

Συνέντευξη / Interview

Boulevard
JULIENMAYENCE 2019

“Κάτι μέσα μου μου
λέει ότι αυτή η
γενιά, οι 30άρηδες,
οι 25άρηδες, που
ένιωσαν στο πετσί
τους αυτή την
κρίση, αυτή την
φροβερή δοκιμασία,
κάτι έχει φωλιάσει
στη σκέψη τους και
την καρδιά τους
από το οποίο θα
βγουν πολύ καλά
αποτελέσματα.
Αλλά θέλει
πολύ χρόνο, μια
εικασαστία ως
πούμε.

Ο Ελληνισμός έχει άπειρες δυνατότητες

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΕΖΟΣ

Boulevard
ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

Συνέντευξη / Interview

13

Μια μεγάλη Ελληνίδα υψηλού πολιτισμού

Ελένη
Αρβελιέρ

Συνέντευξη στον Στέλιο Παπακωνσταντίνου
Φωτογραφία: Γιάννης Μάκος

[illegible]

Boulevard
ΜΑΡΤΙΟΣ 2021

Συνέντευξη / Interview

15

Φωτογραφία: Γιώργος Γεωργίου

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΔΕΝ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ
Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Συνέντευξη στον Στέλιο Παπακυριάκου

Boulevard
ΜΑΪΟΣ 2021

Συνέντευξη / Interview

15

Φωτογραφία: Γιώργος Γεωργίου

ΣΤΑΜΑΤΗΣ
ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗΣ
ΟΝΕΙΡΕΥΟΜΑΙ
ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΕΛΛΑΔΑ

Συνέντευξη στον Στέλιο Παπακυριάκου

Boulevard
ΜΑΪΟΣ 2020

Συνέντευξη / Interview

27

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Θεοδόσης Τάσιος

Αυτό το Έθνος το υπεραγαπώ

Συνέντευξη στον Στέλιο Παπακυριάκου

Boulevard
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2023

Συνέντευξη / Interview

17

Φωτογραφία: Γιώργος Γεωργίου

ΜΑΡΙΑ ΦΑΡΑΝΤΟΥΡΗ
Η ορθοδοξία είναι μέρος
της παράδοσης μας

Συνέντευξη στον Στέλιο Παπακυριάκου

Παρελθόν, παρόν και μέλλον έχουν ενιαία γραμμή επικοινωνίας. Η παράδοση για μένα, είναι ένας ωκεανός ανέσας, απ' όπου μπορεί κανείς ν' αντλήσει και έμπνευση, αν κάτι τον ενδιαφέρει στο μοναχικό του ταξίδι στην τέχνη μέσα στον παρόντα χρόνο και το μέλλοντα δίχως αντιγραφές και μιμήσεις.

Γιάννης Μαρκόπουλος

Προκόπιος Παυλόπουλος,

Πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας
Ακαδημαϊκός, Επίτιμος Καθηγητής
της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ

Η freepress εφημερίδα «Boulevard» διανύει, αισίως, το 11ο έτος έκδοσής της και, ταυτοχρόνως, προσφοράς της στα πολιτιστικά, υπό την ευρεία του όρου έννοια, δρώμενα της Χώρας μας. Προσφοράς η οποία έχει αποβεί τόσο περισσότερο ουσιαστική και πολυπρισματική, όσο χαρακτηρίζεται από την εμβληματική ανιδιοτέλεια μιας freepress εφημερίδας στην οποία οι δημιουργοί της, δημοσιογράφοι στην συντριπτική τους πλειοψηφία, κάνουν ένα είδος κατάθεσης ψυχής, και δη από πολλές επόψεις όπως μαρτυρούν αποκαλυπτικώς τα

κείμενά τους στα μέχρι τούδε εκδοθέντα φύλλα της «Boulevard». Το ως άνω συμπέρασμα τεκμηριώνεται στο ακέραιο από το γεγονός ότι πλειάδα συνεργατών, από όλο το φάσμα των Επιστημών και του Πολιτισμού, καταθέτουν σε κάθε φύλλο της «Boulevard» τον δικό τους «οβολό» συγγραφής, ενώ ταυτοχρόνως γίνονται ολοένα και πολυαριθμότεροι. Τα πενιχρά οικονομικά μέσα των δημιουργών της «Boulevard», φυσικά σε συνδυασμό με τον freepress χαρακτήρα, δεν της επιτρέπουν να έχει την κυκλοφορία που της αναλογεί με

βάση το κύρος που έχει ήδη κατακτήσει. Αντί για άλλη ευχή συγχαρητηρίων σπεύδω να τους διαμηνύσω, από την πλευρά μου, τούτο και μόνο: Την αξία μίας τέτοιας εφημερίδας Επιστήμης, Τέχνης και Πολιτισμού την πιστοποιεί, πολύ περισσότερο από την

κυκλοφορία της, το αποτύπωμά της στην πνευματική μας ζωή. Και αυτός είναι πηγή δύναμης για την συνέχεια της προσπάθειάς τους η οποία, όπως πιστεύω, μήνα με τον μήνα θα δικαιώνεται περισσότερο, όπως άλλωστε της αρμόζει.

Αντώνης Φωστιέρης,

Ποιητής

ΣΤΑ ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΤΗΣ BOULEVARD

Είναι ευτυχές γεγονός το ότι μια σοβαρή μηνιαία εφημερίδα (κατ' ουσίαν ένα περιοδικό), όπως η Boulevard, μπόρεσε ν' αντέξει τις ποικίλες αντιξοότητες που αντιμετωπίζει μια τέτοια έκδοση και σήμερα να γιορτάζει τα γενέθλια των πρώτων έντεκά της χρόνων. Συνεχίζοντας την μακρά παράδοση του κλασικού περιοδικού Τύπου, αλλά και αξιοποιώντας τις ψηφιακές δυνατότητες της νέας εποχής, η Boulevard προσφέρεται στους πιστούς της αναγνώστες τόσο σε έντυπη μορφή όσο και σε ηλεκτρονική, διατηρώντας αταλάντευτα υψηλό επίπεδο ποιότητας στα κείμενα που φιλοξενεί και ταυτόχρονα διαθέτοντας μια ιδιαίτερα καλαίσθητη εμφάνιση. (Τα εικαστικά έργα και οι ασπρόμαυρες αρχειακές φωτογραφίες της παλιάς Ελλάδας, που δημοσιεύει τακτικά, είναι μεγάλης ωραιότητας).

Τα έντεκα χρόνια κυκλοφορίας δίνουν τη δυνατότητα να πιστοποιήσει κανείς το μέγεθος της προσφοράς της στον ευρύτερο πνευματικό χώρο, το διακριτό στίγμα της παρουσίας της, την ικανότητα να διατυπώνει πάντα ευθαρσώς τις θέσεις της (συχνά μάλιστα κόντρα στο ρεύμα του συρμού), αλλά και τη δυνατότητα να συνθέτει το επικαιρικό με το διαχρονικό, τα "καθ' έκαστον" με τα "καθ' όλου".

Γνωρίζοντας εκ των έσω και εξ ιδίων (ως διευθυντής του λογοτεχνικού περιοδικού Η Λέξη επί τριάντα χρόνια) τις αναρίθμητες δυσκολίες, τις αγωνίες και τις ανασφάλειες τέτοιων εγχειρημάτων (πολλών μάλλον όταν δεν υποστηρίζονται από ισχυρούς εκδοτικούς οργανισμούς) θέλω να συγχαρώ από καρδιάς τον ιδρυτή της Boulevard Στέλιο Παρασκευόπουλο και όλους τους συνεργάτες της, με την ευχή να πάψει η εφημερίδα να είναι ορατή μόνο από ολίγους, ως "λύχνος υπό τον μόδιον", αλλά να γίνει ευρύτατα γνωστή στο αναγνωστικό κοινό, εντός και εκτός των τειχών. Γιατί το αξίζει.

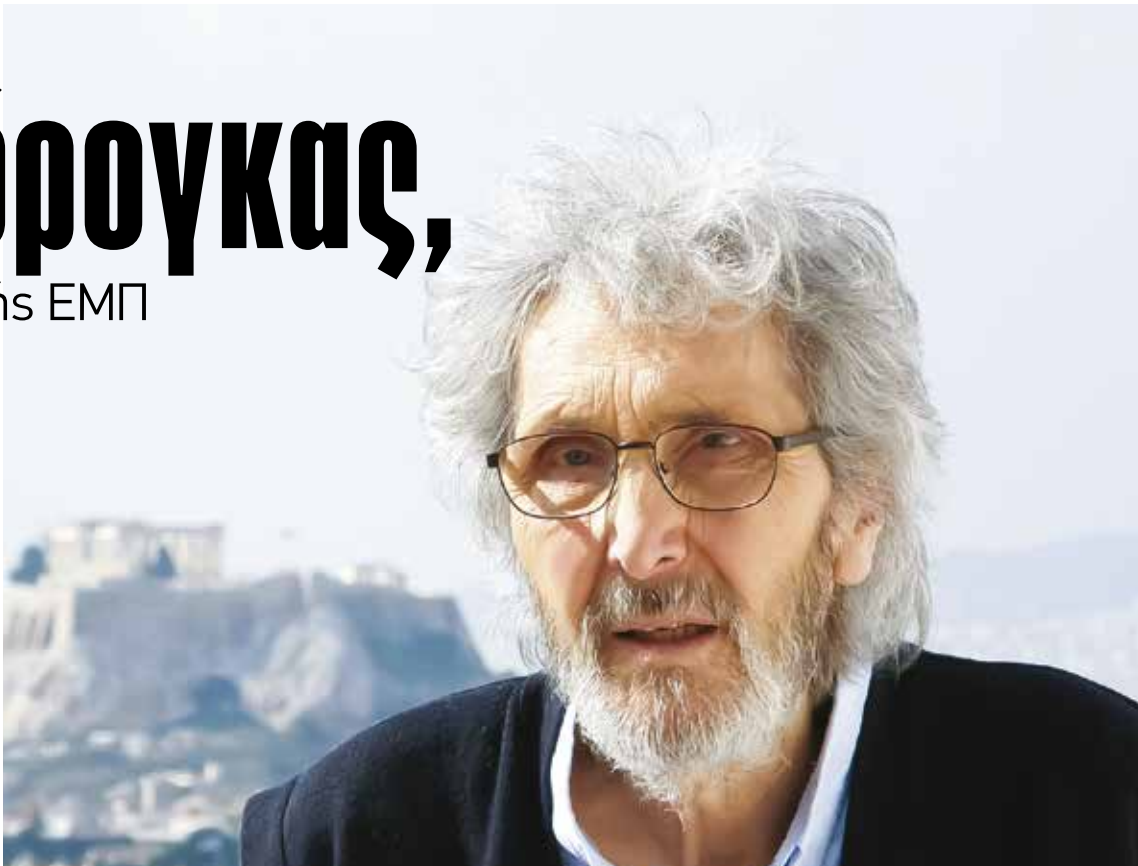

Σωτήρης Σόρογκας,

Ζωγράφος, Ομότιμος καθηγητής ΕΜΠ

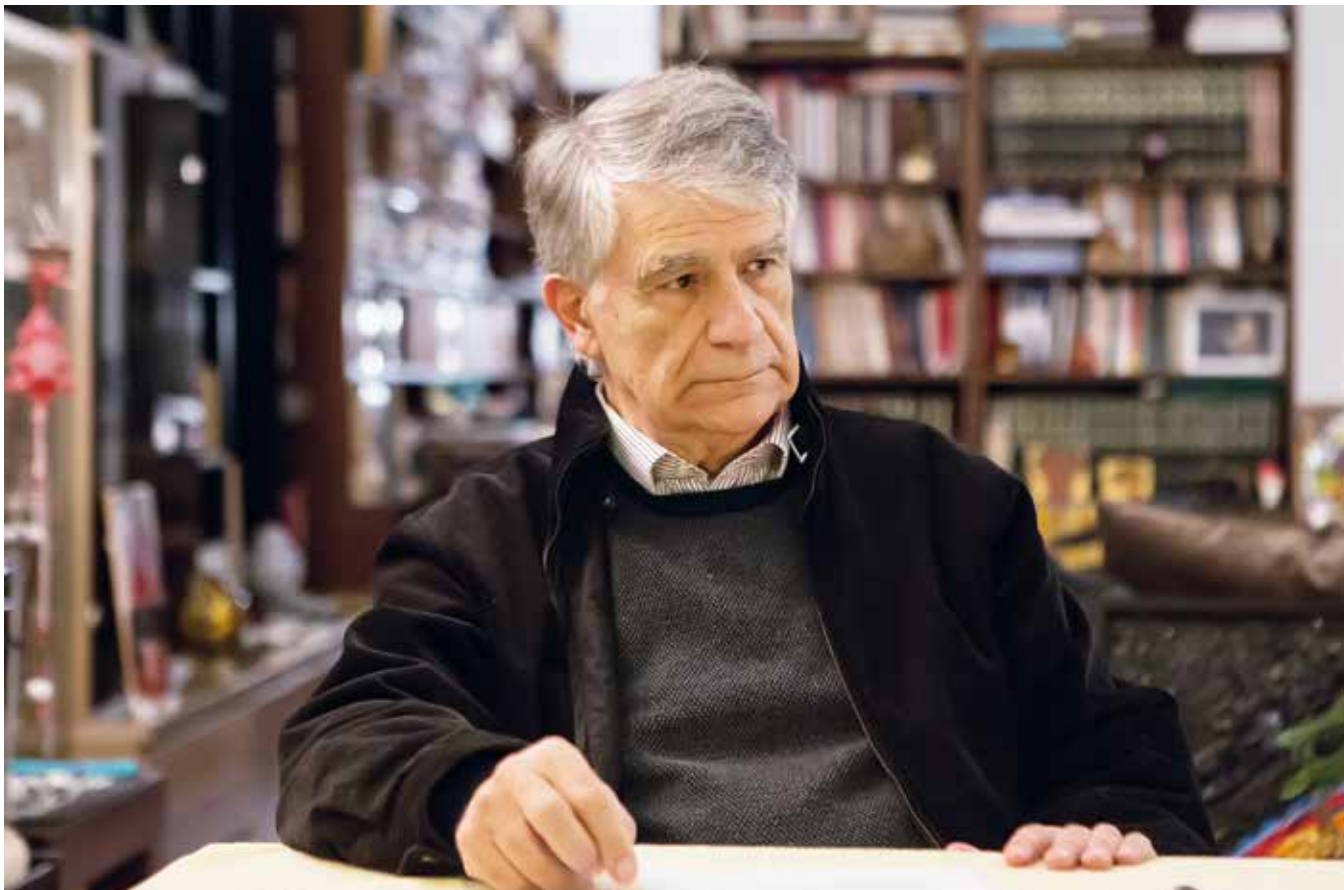
Με ιδιαίτερη ευχαρίστηση χαιρετίζω τα έντεκα χρόνια κυκλοφορίας του έξοχου περιοδικού Boulevard. Νομίζω ότι είναι τεκμήριο μιας ζωογόνου πνοής στον τόπο μας, άκρως αναγκαίας, μορφή παρηγοριάς και ελπίδας της σκυφτής μας ζωής. Έχω την τιμή να είμαι φίλος του δημιουργού του κυρίου Στέλιου Παρασκευόπουλου, και θα ήθελα από αυτή τη δημόσια θέση να δηλώσω τη βαθυτάτη εκτίμηση μου, μαζί με τις ευχαριστίες μου για το προσφερόμενο έργο του.

Πιστεύω ότι το Boulevard, με την επιλογή των κειμένων του και των συνεργατών του, υπηρετεί πρωτίστως την αγάπη του για την πατρίδα, γεγονός που το καθιστά και εξαιρετικά αναγκαίο στις μέρες του αφελληνισμού μας. Εύχομαι ολόψυχα τόσο ο κύριος Στέλιος Παρασκευόπουλος όσο και το Boulevard να συνεχίσουν τη ζωή τους για πολλά χρόνια ακόμα.

Γιώργος Κοντογιώργης,

Ομ. Καθηγητής, πρώην Πρύτανης Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ο δημοσιογράφος και διανοητής Στέλιος Παρασκευόπουλος

Ο Στέλιος Παρασκευόπουλος ανήκει στην κατηγορία των ανήσυχων ανθρώπων που επιζητούν να υπερβούν τα βιώματά τους και να ανιχνεύσουν νέες εμπειρίες με τροφοδότη μηχανισμό την γνώση. Αφού διέτρεξε μια ομολογουμένως επιτυχημένη πορεία ως δημοσιογράφος μεταπήδησε στο πεδίο της διανόησης, χωρίς ωστόσο να εγκαταλείψει την ενασχόλησή του με τον έντυπο τύπο. Η επαγγελματική του σταδιοδρομία συνδέθηκε με σημαντικές στιγμές του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Υπήρξε από τους πρωτεργάτες της ελεύθερης ραδιοφωνίας, με αφητηρία τον «9,84» του Δήμου Αθηναίων που ίδρυσε ο Μιλτιάδης Έβερτ. Το πνευματικό του έργο καλύπτει μια πλούσια περιοχή ενδιαφέροντος, από το ιστορικό δοκίμιο, τις πολιτικές αναλύσεις, έως το μυθιστόρημα, με τελευταίο ένα εντυπωσιακό Λεύκωμα με τα πρωτοσέλιδα των Εφημερίδων των τελευταίων 50 χρόνων της

χώρας (1974 – 2024)

Ωστόσο, η συμβολή του ως εκδότης της αισθητικά και ποιοτικά εξεπόμενης περιεχομένου ελεύθερης εφημερίδας «Boulevard», η οποία καλύπτει ανελλιπώς την περίοδο από το 2015 έως σήμερα αποτελεί ένα επίτευγμα. Έχει συγκεντρώσει τη συνεργασία ανθρώπων της διανόησης, της επιστήμης, της τέχνης, καλύπτοντας θέματα από την πολιτική, τις διεθνείς σχέσεις, την οικονομία, τον πολιτισμό, η οποία αποτελεί φάρο ποιότητας εξεπόμενης περιεχομένου και αισθητικής. Ο Στέλιος Παρασκευόπουλος από τη θέση του εκδότη και διευθυντή της εν λόγω εφημερίδας παραμένει προσηλωμένος στη θεραπεία του δημόσιου σκοπού της πολιτικής με πρόσημο την αγωνία του για την Ελλάδα που χάνεται. Την αγωνία του αυτή την απέδωσε με παραστατικό τρόπο στον τίτλο άρθρου του του 2021: «Ζούμε σε μια χώρα που χρόνια τώρα δεν τολμά ένα βήμα μεγαλύτερο από τη φθορά της – μια χώρα που εμφανίζει το κομματικό ως εθνικό, το άχρηστο ως άριστο, την απρέπεια ως ευγένεια και την δοκπαισσοφία ως σοφία»

Η καίρια σημασία της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Πολιτικής Ασφάλειας για την εδραίωση της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης*

**Του Προκόπιου Παυλόπου-
λου, πρώην Προέδρου της
Δημοκρατίας, Ακαδημαϊκού,
Επίτιμου Καθηγητή της Νομι-
κής Σχολής του Πανεπιστημίου
Αθηνών**

Η βαθιά και πολύπλευρη κρίση που έχει ενσκήψει διεθνώς -με έντονα μάλιστα τα σημάδια της πολεμικής γενίκευσης ιδίως στην Μέση Ανατολή- ύστερα από την μακροχρόνια, προδήλως παράνομη, εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και από την τρέχουσα σφοδρή πολεμική σύγκρουση μεταξύ αφενός ΗΠΑ και Ισραήλ και, αφετέρου, Ιράν -πλήττει, και μάλιστα πολυπλεύρως, και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τούτο δε διότι προδήλως πλήττει, ευθέως, την συνοχή της και, άρα, την προοπτική της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης, στο μέτρο που κλονίζει βασικούς πυλώνες ευόδωσης της προοπτικής αυτής. Αυτοθρόως δε πλήττει, επιπλέον και καιρίως, και την δυνατότητα να διαδραματίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα σε αυτό το δυσοίωνα διεθνές περιβάλλον τον ρόλο, ο οποίος της αναλογεί και εκτείνεται πολύ πέραν των εδαφικών ορίων της. Αυτός είναι και ο πρόσθετος λόγος για τον οποίο, κατ' εξοχήν στο πλαίσιο της σημερινής δεινής συγκυρίας, όσοι μετέχουμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχοντας συνείδηση ενεργού Ευρωπαίου Πολίτη -συνείδηση που εμπνέει και τον κοινό αγώνα για την ολοκλήρωση του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος- οφείλουμε να κατανοούμε, και δη διαχρονικώς, ότι ο ρόλος της υπερβαίνει, εκ φύσεως λόγω της καταγωγής της, τα Κράτη-Μέλη της και τους Λαούς τους και είναι, σε μεγάλο βαθμό, πλανητικός. Με την έννοια ότι ο ρόλος αυτός είναι εν πολλοίς κρίσι-

μος και για την πορεία της Ανθρωπότητας, στο σύνολό της, αναφορικά με την εκπλήρωση του προορισμού της υπό στοιχειώδεις όρους Ανθρωπισμού, Δημοκρατίας και Δικαιοσύνης.

Α. Συγκεκριμένα, ο ως άνω ρόλος δεν είναι αμιγώς οικονομικός αφού η Ευρωπαϊκή Ένωση -βεβαίως επιδιώκοντας πάντοτε και την οικονομική ανάπτυξη των Κρατών-Μελών της υπό προϋποθέσεις ουσιαστικής αλληλεγγύης και ανόθευτου ελεύθερου ανταγωνισμού κατά τις θεμελιώδεις αρχές του ορθολογικού Φιλελευθερισμού- δεν δημιουργήθηκε για να κατακτήσει, με κάθε κόστος, την παγκόσμια οικονομική κορυφή. Ακόμη περισσότερο, και πάλι με βάση τις ιστορικές συνθήκες δημιουργίας της, η Ευρωπαϊκή Ένωση -οπωσδήποτε πάντοτε υπερασπιζόμενη τα σύνορα, την εδαφική ακεραιότητα και την εθνική κυριαρχία των Κρατών-Μελών, που είναι και δικά της σύνορα και δική της εδαφική ακεραιότητα- δεν είναι προορισμένη, κατ' ανάγκη, να καταστεί η ισχυρότερη, παγκοσμίως, στρατιωτική δύναμη. Ακριβέστερα, η απαραίτητη και επιβεβλημένη οικονομική και στρατιωτική ισχύς της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσδιορίζονται, ως προς την φύση τους και το μέγεθός τους, από τις απαιτήσεις και τα προτάγματα του πλανητικού ρόλου τον οποίο οφείλει να φέρει σε πέρας, σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα που οδήγησαν στην ίδρυσή της και στην μετέπειτα ανοδική εξέλιξή της.

Β. Αυτός ο πλανητικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο οποίος, όπως ήδη επισημάνθηκε, υπερβαίνει καταφανώς τα Κράτη-Μέλη της και τους Λαούς τους, συνίσταται κατ' ουσία στο ότι -με βάση την Ιστορία της, τον Πολιτισμό της και τις εν γένει συνθήκες ανάδυσης του οράματος που προοιωνίστηκε και προοιωνίζεται την ολοκλήρωσή της- οφείλει να εξελιχθεί στην δύναμη εκείνη, η οποία είναι σε θέση να υπερασπισθεί κρίσιμες για την Ανθρωπότητα αρχές και αξίες. Πρόκειται ιδίως για τις αρχές και τις αξίες της ειρηνικής συνύπαρξης Κρατών και Λαών, της θωράκισης της Δημοκρατίας -ειδικότερα

δε της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας- και της ακώλυτης άσκησης των θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Πρωτίστως δε των Δικαιωμάτων που συνδέονται αρρήκτως με την έννοια της Δικαιοσύνης, και προεχόντως της Κοινωνικής Δικαιοσύνης. Στο σημείο αυτό είναι ανάγκη να γίνει η ακόλουθη διευκρίνιση: Δεν προβάλλεται εδώ ο ισχυρισμός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχει, οιονεί κληρονομικώς, το μονοπώλιο της υπεράσπισης των προμνημονευόμενων αρχών και αξιών. Είναι όμως γεγονός, ιστορικώς και πολιτισμικώς αναμφισβήτητο, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση, με ολοκληρωμένο το Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα, είναι η καταλληλότερη διεθνής οντότητα για να υπερασπισθεί, με την δέουσα συνέπεια και αποτελεσματικότητα, σε παγκόσμιο επίπεδο τις αρχές και τις αξίες που προαναφέρθηκαν. Με απλές λέξεις η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να διαδραματίσει στο ακέραιο τον πλανητικό ρόλο της μόνον εφόσον συντελεσθεί, κατά το μέγιστο μέρος της, η οριστική εδραίωση της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Επιπροσθέτως, μία τέτοια αίσια κατάληξη είναι τόσο περισσότερο σημαντική όσο συντείνει, χωρίς αμφιβολία, στο να καταστεί το όλο οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πρότυπο ορθολογικής, ήτοι αποδοτικής και αποτελεσματικής, διακυβέρνησης και για τα Κράτη-Μέλη της. Γεγονός το οποίο, εν συνεχεία, μπορεί να συμβάλει αποφασιστικώς και στην ασφαλή εδραίωση της συνοχής της στο άμεσο και απώτερο μέλλον. Διότι δεν είναι από πολλές πλευρές προφανές ότι υπό τα σημερινά δεδομένα το σύστημα οργάνωσης και λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάθε άλλο παρά χρηστικό πρότυπο διακυβέρνησης για τα Κράτη-Μέλη της μπορεί να αποτελέσει. Όλα αυτά σημαίνουν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει χρέος να ενισχύσει τους καίριους πυλώνες, επί των οποίων είναι εφικτό να στηριχθεί η βιώσιμη Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Μεταξύ των πυλώνων αυτών περίοπτη έως δεσπόζουσα θέση κατέχει, οιονεί αυτονο-

ήτως, εκείνος της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ).

Οι κρίσιμοι θεσμικοί άξονες της ΚΕΠΠΑ στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το πόσο σημαντικός είναι ο πυλώνας της ΚΕΠΠΑ προς την ως άνω κατεύθυνση προκύπτει, με emphaticό τρόπο, θεσμικώς από τις διατάξεις του Προοιμίου της Σύμβασης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (10η παράγραφος) κατά τις οποίες, μεταξύ άλλων, η οργάνωση και η εφαρμογή στην πράξη μίας Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας ενισχύει την Ευρωπαϊκή Ταυτότητα και Ανεξαρτησία για την προαγωγή της Ειρήνης και της Ασφάλειας στην Ευρώπη και ανά την Υφήλιο. Το αυτό σηματοδοτούν, επίσης θεσμικώς, και οι διατάξεις του άρθρου 23 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), κατά τις οποίες «η δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή» -άρα και η επίτευξη του πλανητικού ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης- «βάσει του παρόντος κεφαλαίου, έχει ως γνώμονα τις αρχές, προωθεί τους στόχους και διεξάγεται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 1». Και τούτο διότι από τις ως άνω διατάξεις προκύπτει, σαφώς και ανενδοιάστως, ότι η οργάνωση και εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ αποτελεί *conditio sine qua non* για την ευόδωση του πλανητικού ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τις προϋποθέσεις διαμόρφωσης της ΚΕΠΠΑ θεσπίζουν οι διατάξεις των άρθρων 21 επ. της ΣΕΕ, από τις οποίες συνάγονται, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα:

Οι κρίσιμες διατάξεις

Την πεμπτουσία αλλά και τους επιμέρους στόχους της ΚΕΠΠΑ θεσπίζουν αναλυτικώς ιδίως οι διατάξεις των άρθρων 21 παρ.1 και 42 παρ.1 της ΣΕΕ.

1. Διαγράφοντας τον γνώμονα και τον λόγο του σχεδιασμού της ΚΕΠΠΑ οι διατάξεις του άρθρου 21 παρ.1 της ΣΕΕ ορίζουν τα εξής: «Η δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή έχει ως γνώμονα και

σχεδιάζεται με στόχο να προωθεί στο ευρύτερο παγκόσμιο πλαίσιο τις αρχές που έχουν εμπνεύσει τη δημιουργία, την ανάπτυξη και τη διεύρυνσή της: Τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την οικουμενικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, τον σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης και τον σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου.».

2. Στην συνέχεια, και προβλέποντας ότι η Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας βρίσκεται στον πυρήνα της ΚΕΠΠΑ, οι διατάξεις του άρθρου 42 παρ.1 της ΣΕΕ ορίζουν τα εξής: «Η κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Εξασφαλίζει στην Ένωση επιχειρησιακή ικανότητα βασισμένη σε μη στρατιωτικά και στρατιωτικά μέσα. Η Ένωση μπορεί να κάνει χρήση των μέσων αυτών σε αποστολές εκτός της Ένωσης προκειμένου να διασφαλίζει τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τις αρχές του Κατα-

στατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η εκτέλεση των καθηκόντων αυτών βασίζεται στα μέσα που παρέχουν τα κράτη μέλη.».

Η γραμματική και τελελογική ερμηνεία τους

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 16, 21, 22, 25, 38 και 42 παρ.3 εδ.β' και παρ.7 της ΣΕΕ συντίθενται οι ρυθμίσεις εκείνες, οι οποίες προσδιορίζουν, αντιστοίχως, τα όργανα της ΚΕΠΠΑ και τις *latu sensu* αρμοδιότητές τους.

1. Τα όργανα αυτά είναι κατά κύριο λόγο (άρθρα 16, 21, 22, 38 και 42 παρ.3 εδ.β' της ΣΕΕ) το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο Υπάτος Εκπρόσωπος για θέματα ΚΕΠΠΑ -στην πραγματικότητα όμως μόνο για θέματα εξωτερικής πολιτικής, αφού δεν υφίσταται ακόμη οργανωμένη κοινή άμυνα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης- το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, η Επιτροπή Πολιτικής Ασφάλειας και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας.

2. Ως προς τις κατά τις διατάξεις των άρθρων 21 επ., και ιδίως 23 επ., της ΣΕΕ αρμοδιότητες εντός του πεδίου της ΚΕΠΠΑ τα προμνημονευόμενα όργανα

νά της, στην βάση των διατάξεων του άρθρου 25, χαράσσουν τους γενικούς προσανατολισμούς εκδίδοντας αποφάσεις που προσδιορίζουν τις δράσεις, τις οποίες αναλαμβάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και τις θέσεις της και τους λειτουργικούς κανόνες για την εφαρμογή των αποφάσεων ως προς τις κατά τα προεκτεθέντα δράσεις και θέσεις. Διά του τρόπου αυτού ενισχύεται, εν τέλει, και η συστηματική συνεργασία μεταξύ των Κρατών-Μελών κατά την άσκηση της πολιτικής τους, πάντοτε με έρεισμα τις κατά τις διατάξεις του άρθρου 32 της ΣΕΕ αρχές της Συνεννόησης και της Αλληλεγγύης.

Η έκταση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περαιτέρω οι διατάξεις του άρθρου 24 παρ.1 της ΣΕΕ, εξειδικεύοντας αντίστοιχη πρόβλεψη του Προοιμίου κατά τ' ανωτέρω, προβλέπουν ότι στην αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός του πεδίου της ΚΕΠΠΑ εμπίπτει και ο σταδιακός καθορισμός Κοινής Αμυντικής Πολιτικής, η οποία είναι πρόσφορη για την οργάνωση ενός επαρκούς συστήματος Κοινής Άμυνας.

1. Άμυνας η οποία, προφανώς, είναι νο-

πή ως προς την τελική οργάνωσή της -και πάντοτε με την επιφύλαξη του σεβασμού της Κυριαρχίας κάθε Κράτους- Μέλους- μόνο μέσω της δημιουργίας Ένοπλων Δυνάμεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, φυσικά με κατάλληλο συνδυασμό στρατού, ναυτικού και αεροπορίας. Αφού, κατά την σύγχρονη έννοια της αμυντικής πολιτικής, η κοινή άμυνα προϋποθέτει, ανυπερθέτως, κοινές Ένοπλες Δυνάμεις. Ένοπλες Δυνάμεις οι οποίες πρέπει να συνεργάζονται αρμονικώς με τις αντίστοιχες Ένοπλες Δυνάμεις των Κρατών-Μελών έτσι ώστε, μεταξύ άλλων, να είναι εφικτή και η πρόσφορη, ακόμη και πέραν του γράμματος και του πνεύματός τους, αξιοποίηση των επιταγών των διατάξεων του άρθρου 42 παρ.7 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά τις οποίες: «Σε περίπτωση κατά την οποία κράτος μέλος δεχθεί ένοπλη επίθεση στο έδαφός του, τα άλλα κράτη μέλη οφείλουν να του παράσχουν βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Αυτό δεν επηρεάζει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας ορισμένων κρατών μελών.».

2. Ειδικότερα, και κατά την στοιχειώδη έννοια της κοινής άμυνας των διατάξεων του άρθρου 24 παρ.1 της ΣΕΕ, η υπεράσπιση Κράτους-Μέλους το οποίο έχει δεχθεί ένοπλη επίθεση στο έδαφός του θα καταστεί πλήρως αποτελεσματική όταν δεν θα εξαρτάται από την περιστασιακή σύμπραξη των Ένοπλων Δυνάμεων των λοιπών Κρατών-Μελών, όπως συμβαίνει σήμερα π.χ. με τον κατά τα ως άνω μηχανισμό των διατάξεων του άρθρου 42 παρ.7 της ΣΕΕ που στηρίζεται στην λεγόμενη «ρήτρα αλληλεγγύης» η οποία θα λειτουργεί βεβαίως, εν πάση περιπτώσει, οπωσδήποτε όμως επικουρικώς. Αλλά όταν θα βασίζεται οργανωτικώς και επιχειρησιακώς σε μία ολοκληρωμένη μορφή «Ευρωστρατού», δηλαδή μία ολοκληρωμένη μορφή Ένοπλων Δυνάμεων της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πολλώ μάλλον αφού, κατά την ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ -που κατά τις προεκτεθείσες διατάξεις του άρθρου 42 παρ.7 της ΣΕΕ αποτελούν πλέον και μέρος του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου -γίνεται δεκτό, ιδίως μετά το 2000, από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ και ότι η ρήτρα συνδρομής για την αμοιβαία αμυντική σύμπραξη μπορεί να ενεργοποιείται όχι μόνον όταν ένα Κράτος-Μέλος πλήττεται, κατά κυριολεξία, από ένοπλη επίθεση στο έδαφός του. Αλλά και όταν στοιχειοθετούνται συνθήκες απειλής χρήσης βίας ή έστω

και επικείμενης απειλής, τις οποίες προκαλεί τρίτο κράτος με συμπεριφορά του που παραβιάζει καταδήλως τις διατάξεις του Διεθνούς Δικαίου.

Η ΚΕΠΠΑ στον αστερισμό της θεσμικής και πολιτικής «ατροφίας»

Όμως, και παρά την αδιάστικτη διατύπωση των διατάξεων των προμνημονευόμενων άρθρων 21 επ. της ΣΕΕ, ιδίως από τότε που δημιουργήθηκε και άρχισε να λειτουργεί πλήρως το όλο πλαίσιο, θεσμικό και οικονομικό, της Ευρωζώνης -όταν δηλαδή το ενδιαφέρον των Ευρωπαϊκών Θεσμών στράφηκε, κατά γενικώς παραδεδεγμένη προτεραιότητα, σε αυτή την οπωσδήποτε θεμελιώδη πλευρά της όλης πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης- ατόνισαν σημαντικοί αρμοί της υπό την ευρεία του όρου έννοια Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Μεταξύ αυτών και ο αρμός της ΚΕΠΠΑ, κατά το γράμμα και το πνεύμα των κατά τ'ανωτέρω διατάξεων της ΣΕΕ.

Η διαχρονική οπισθοδρόμηση

Διότι είναι γεγονός ότι έκτοτε σε ουδεμία μεγάλη διεθνή κρίση η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδίωξε και, φυσικά, κατάφερε να εμφανισθεί πειστικώς στο διεθνές γίγνεσθαι ως υπολογίσιμη, από πλευράς εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, πλανητική δύναμη, αξιοποιώντας τους μηχανισμούς της ΚΕΠΠΑ, όπως αυτοί προβλέπονται, και μάλιστα

εκτενώς, μέσα στο θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Τάξης σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των άρθρων 21 επ. της ΣΕΕ.

1. Μία τέτοια κατάσταση δεν φαινόταν να έχει τόσο μεγάλες επιπτώσεις για το κύρος του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος όσο οι ΗΠΑ -και, κατ' επέκταση, το ΝΑΤΟ- αντιμετώπιζαν την Ευρωπαϊκή Ένωση ως ισότιμο εταίρο στην διεθνή σκηνή, αφήνοντάς της μάλιστα το περιθώριο να αναπτύσσει και την δική της πολιτική, σύμφωνα με τα δικά της γεωπολιτικά και οικονομικά συμφέροντα, έναντι Κρατών που η πέραν του Ατλαντικού υπερδύναμη θεωρούσε κατά τις περιστάσεις ως «αντιπάλους». Ίσως δε αυτό να λειτούργησε και ως μία άκρως αρνητική αυταπάτη των ιθυνόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ό,τι αφορά την προετοιμασία θέσης σε πλήρη λειτουργία των μηχανισμών συνολικής ενεργοποίησης της ΚΕΠΠΑ.

2. Τούτο κατέστη ορατό και σαφές όταν πλέον η κατάσταση ισορροπίας και αμοιβαίου σεβασμού άρχισε να αλλάζει εμφανώς ήδη κατά την πρώτη προεδρία του Ντόναλντ Τραμπ στις ΗΠΑ -ενώ εδραιώνεται οριστικώς κατά την δεύτερη θητεία του- γεγονός το οποίο μάλλον υποτίμησαν σε μία πρώτη φάση οι αρμόδιοι Ευρωπαϊκοί Θεσμοί. Και έτσι δεν έκριναν σκόπιμο να αναπτύξουν, από τότε και εγκαίρως, τα δικά τους επιχειρησιακά αντισώματα και αντανакλαστικά στο πεδίο της ΚΕΠ-

ΠΑ, μάλλον θεωρώντας ότι πρόκειται για περιστασιακή στροφή της Αμερικανικής πολιτικής. Για όλους αυτούς τους λόγους σήμερα η Κοινή Εξωτερική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάσχει από μία χρόνια και διαβρωτική χαλαρότητα, η οποία της αφαιρεί την απαιτούμενη ικμάδα συνοχής για να θεωρηθεί αρκούντως αποτελεσματική. Όσο για την Κοινή Άμυνα, δεν έχει αποκτήσει ακόμη έστω και σπαραγγώδη υπόσταση, προδήλως λόγω του ότι δεν έχουν καν ενεργοποιηθεί οι στοιχειώδεις μηχανισμοί οργάνωσης και λειτουργίας της.

Ο ανεπίτρεπτος αιφνιδισμός

Έτσι όμως η προκλητική εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία -όπως, εν μέρει τουλάχιστον, και η πρόσφατη έκρηξη των πολεμικών επιχειρήσεων στην Μέση Ανατολή- όχι μόνον αιφνιδίασαν, κατ' ουσίαν ολοκληρωτικώς, την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αλλά και την βρήκαν παντελώς ανέτοιμη, ιδίως από πλευράς οργάνωσης και λειτουργίας των θεσμικών και πολιτικών αξόνων της ΚΕΠΠΑ, να συγκροτήσει εγκαίρως την δική της αντίδραση απέναντι σε αυτή την, πλανητικής οπωσδήποτε εμβέλειας, αλλαγή. Αλλαγή, η οποία έφερε πάλι την Υφήλιο αντιμέτωπη με μία δραματική συγκυρία διεθνούς έντασης που, όπως όλα δείχνουν σήμερα, αποκτά «θερμές» διαστάσεις με τάσεις ανεξέλεγκτης γενίκευσης. Συγκεκριμένα:

Η συντέλεση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης είναι χρέος μας και έναντι της Ανθρωπότητας, προκειμένου να υπερασπισθούμε, σε παγκόσμια κλίμακα, τον Άνθρωπο, τον Ανθρωπισμό, την Δημοκρατία και την Δικαιοσύνη. Σε τελική δε ανάλυση, προκειμένου να υπερασπισθούμε την Ιστορία μας και τον Πολιτισμό μας. Πέραν δε αυτών το πρόταγμα της ολοκλήρωσης του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος αφορά, κατ' αποτέλεσμα, την ίδια την συνοχή του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος, αν ληφθεί υπόψη ότι μόνον έτσι η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να αποτελέσει πρόσφορο υπόδειγμα και για την ορθολογική δόμηση ενός προτύπου διακυβέρνησης των Κρατών-Μελών της

1. Από την μία πλευρά όλα τα αρμόδια όργανα της ΚΕΠΠΑ, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έως τον αρμόδιο Υπατο Εκπρόσωπο, το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας, αντιμετώπισαν με έκδηλη αμηχανία -κατά την επιεικέστερη εκδοχή- την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Και, από την άλλη πλευρά και συνακόλουθα, ουδεμία σημαντική και πρόσφορη για τα συμφέροντα και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης στρατηγική κατάφεραν να διαμορφώσουν, προκειμένου να την θωρακίσουν αποτελεσματικώς έναντι των πολλαπλών επώδυνων επιπτώσεων της έκρηξης πολέμου σε Ευρωπαϊκό, lato sensu, έδαφος. Και μάλιστα σε έδαφος Κράτους που προ-οριζόταν, από καιρό, να καταστεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και μέλος του NATO.

2. Το αυτό παρατηρείται, περίπου, σήμερα και σε ό,τι αφορά τις δραματικές πολεμικές επιχειρήσεις στην Μέση Ανατολή ύστερα από την επίθεση ΗΠΑ και Ισραήλ εναντίον του Ιράν: Κατ' αποτέλεσμα δεν ενεργοποιήθηκαν οι μηχανισμοί της ΚΕΠΠΑ ως προς την πολιτική ασφάλειας, υπό την έννοια ότι δεν υπήρξε προετοιμασία και παρέμβαση μίας Ευρωπαϊκής στρατιωτικής δύναμης που, ούτως ή άλλως, δεν βρίσκεται ακόμη ούτε στα «σκαριά». Απλώς διαμορφώθηκε μία αρχή ενεργοποίησης του μηχανισμού του άρθρου 42 παρ.7 της ΣΕΕ σχετικά με την «ρήτρα αλληλεγγύης» υπέρ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Και δη αρχή ενεργοποίησης με συμμετοχή ορισμένων και μόνο Κρατών-Μελών, και για την ακρίβεια της Ελλάδας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Ισπανίας και των Κάτω Χωρών.

Γ. Το αρνητικό αποτέλεσμα

Το άκρως αρνητικό αποτέλεσμα ήταν, και παραμένει πάντοτε, η εν προκειμένω αδιανόητη αδρανοποίηση της ΚΕΠ-

ΠΑ -καθώς και η συνακόλουθη αδρανοποίηση των αρμόδιων οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης- να καταλήγει, μεταξύ άλλων:

1. Στο να καταστεί, για μία ακόμη φορά, η Ευρωπαϊκή Ένωση ουραγός των γεωστρατηγικών αποφάσεων των ΗΠΑ, οι οποίες μάλιστα περιθωριοποιούν πια και το NATO απειλώντας έως και με αποχώρηση από αυτό. Τούτο δεν σημαίνει, βεβαίως, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έπρεπε να αντιδράσει εντελώς μονομερώς και με αποκλειστικό γνώμονα τους δικούς της στόχους και τα δικά της συμφέροντα. Όμως είναι κάτι παραπάνω από προφανές ότι για να υπερασπισθεί το πολιτικό και θεσμικό της κύρος παγκοσμίως ήταν υποχρεωμένη να μετάρχει, υπό συνθήκες έκτακτης ανάγκης, ισοτίμως έναντι των ΗΠΑ στην λήψη των αναγκαίων και αποτελεσματικών συλλογικών αποφάσεων. Και αυτό προκειμένου να αποσοβηθούν, στο μέτρο του εφικτού, οι τεράστιες πολιτικοοικονομικές συνέπειες δύο πολέμων, των οποίων μάλιστα η διάρκεια προβλέπεται μακρά και η μετέπειτα εξέλιξη πολλαπλώς απρόβλεπτη.

2. Στο να πληρώνει η Ευρωπαϊκή Ένωση βαρύτατο τίμημα κυρίως σε οικονομικό επίπεδο, πρωτίστως λόγω της μακροχρόνιας ενεργειακής εξάρτησης από την Ρωσία, είτε πρόκειται για την προμήθεια πετρελαίου είτε, ιδίως, για την προμήθεια φυσικού αερίου. Ένα τίμημα το οποίο θα συνιστά, για μεγάλο χρονικό διάστημα, κυκλώπειο βάρος πάνω στην Ευρωπαϊκή Οικονομία και, επέκεινα, στην Ευρωζώνη. Της οποίας οι εν γένει δομικές αδυναμίες είναι εμφανείς και άκρως επιζήμιες, εξαιτίας του ότι ήταν και παραμένει μία μάλλον ασταθής Νομισματική Ένωση, δίχως τις, ουσιαστικώς υπαρκτικές, εγγυήσεις μίας αντίστοιχης και στέρεης Οικονομικής Ένωσης. Και το ως άνω τίμημα καθίσταται ολόένα και περισσό-

τερο επώδυνο αν αναλογισθεί κανείς, με βάση και τις πρόσφατες εξελίξεις, ότι μπροστά στον κίνδυνο πραγματικής κατάρρευσης των οικονομιών τους πολλά Κράτη-Μέλη -με αρνητική πρωταγωνίστρια την Γερμανία- αρχίζουν να παίρνουν, κατά τρόπο σπασμωδικό και άναρχο και επιπλέον μονομερώς και αυθαιρέτως, οικονομικά και άλλα μέτρα ως εάν δεν αποτελούν Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του σκληρού πυρήνα της, της Ευρωζώνης. Ας σημειωθεί δε ότι οι πολεμικές επιχειρήσεις στην Μέση Ανατολή και η εν γένει αστάθεια που θα προκύψει στην ευρύτερη περιοχή και μετά την λήξη των εχθροπραξιών επιδεινώνει ακόμη περισσότερο τις προοπτικές επιβάρυνσης, με γεωμετρική μάλιστα πρόοδο, του κατά τ' ανωτέρω τμήματος για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κράτη-Μέλη της.

Η τεκμηρίωση

Τα όσα παρατέθηκαν, έστω και ενδεικτικώς, αρκούν για να καταδείξουν, φυσικά μεταξύ άλλων, πως η ανυπαρξία της ΚΕΠΠΑ σε μία τέτοια δραματική κρίση έχει κλονίσει -και συνεχίζει να κλονίζει- επικινδύνως την συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και υπό τις συνθήκες αυτές οδηγεί το εμβληματικό εγχείρημα της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης σε καταλυτική στασιμότητα ή, ακόμη χειρότερα, σε μία υπονομευτική οπισθοδρόμηση.

1. Επιπροσθέτως το κύρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκ του ότι το μέλλον της και η προοπτική της φαίνεται πλέον να εξαρτώνται από αποφάσεις που λαμβάνονται ερήμην της -συνήθως πέραν του Ατλαντικού- έχει ήδη πληγεί στον πυρήνα του. Και kāπως έτσι γινόμαστε πια μάρτυρες του φαινομένου τρίτες, περιθωριακές, χώρες, με ανύπαρκτη δημοκρατική υποδομή και ευαισθησία

που δρουν συχνά ως ταραξίες της Διεθνούς Κοινότητας παραβιάζοντας καταφώρως το Διεθνές Δίκαιο -με πιο χαρακτηριστικό και αντιπροσωπευτικό παράδειγμα την Τουρκία - να αντιμετωπίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους θεσμούς της με ιταμό τρόπο. Και το χειρότερο είναι ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση τηρεί έναντι των Χωρών αυτών μία στάση ανοχής, αποφεύγοντας να τους επιβάλει έστω και τις κυρώσεις εκείνες οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο της αρμοδιότητας των οργάνων της. Κάτι που στην περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας παίρνει διαστάσεις πρόκλησης, αν αναλογισθεί κανείς ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση παρακολουθεί αδρανής το φαινόμενο να συνεχίζεται, για πάνω από μισό αιώνα, η κατοχή του ενός τρίτου του εδάφους ενός Κράτους, το οποίο εδώ και πάνω από 20 χρόνια είναι πλήρες Κράτος-Μέλος της.

2. Συμπερασματικώς: Σε μία τόσο κρίσιμη εποχή και συγκυρία, κατά τις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει την μοναδική ευκαιρία να αναδειχθεί όχι μόνον σε εγγυήτρια της υπόστασής της και της υπόστασης των Κρατών-Μελών της αλλά και σε υπολογίσιμη πλανητική δύναμη για την εμπέδωση, κατά την Ιστορία της και τον Πολιτισμό της, της Ειρήνης και της Δικαιοσύνης παγκοσμίως, οι θεσμοί της, με απόδειγμα γραφής την ΚΕΠΠΑ, εξακολουθούν να τελούν σε μία κατάσταση πολιτικής «χειμέρας νάρκης». «Sic transit gloria Unionis Europaeae»!

Επίλογος

Συνοψίζοντας τα δεδομένα της ανάλυσης που προηγήθηκε πρέπει να γίνει δεκτό ότι, ιδίως στο πλαίσιο της σύγχρονης παγκόσμιας αναταραχής που απειλεί τον Άνθρωπο, την Ειρήνη και την Δημοκρατία, είναι αδιανόητο για την Ευρωπαϊκή Ένωση να συνεχίζει μία τέτοια διολίσθηση στην διεθνή σκηνή. Εί-

και λοιπόν ανάγκη, εδώ και τώρα, να ολοκληρώσει, με ταχύτατους ρυθμούς, το ημιτελές Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα.

A. Το οφείλει, πρωτίστως, στους Ιδρυτές της. Οι οποίοι οραματίστηκαν – χωρίς βεβαίως να αιθεροβατούν– μία Ενωμένη Ευρώπη προκειμένου να μην βιώσουμε ξανά τους εφιάλτες ενός Τρίτου, οπωσδήποτε μοιραίου για την Ανθρωπότητα, Παγκόσμιου Πολέμου. Το οφείλει, επίσης, στους Λαούς της και στον Πολιτισμό της. Τους οποίους πρέπει να υπερασπισθεί, στο ακέραιο, απέναντι στις τραυματικές, γι' αυτούς και για την ευρωπαϊκή ταυτότητα, προκλήσεις τρίτων που πλήττουν την ευρωπαϊκή αξιοπρέπεια και υπερηφάνεια. Και είναι από πρόδηλο έως αυτονόητο ότι προς αυτή την κατεύθυνση η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να οργανώσει και την ΚΕΠΠΑ, στο σύνολό της, όπως προβλέπουν και επιτάσσουν οι διατάξεις των άρθρων 21 επ. της ΣΕΕ. Όχι βεβαίως υπό την έννοια της οργάνωσης ενός επιθετικού βραχίονα, αλλά ως αμιγώς μέσου υπεράσπισης τόσο των Κρατών-Μελών της όσο και του πλανητικού ρόλου της, ιδίως σε ό,τι αφορά την εμπέδωση της Ειρήνης διεθνώς και, κατ' επέκταση, του επιβεβλημένου σεβασμού του Διεθνούς Δικαίου και της Διεθνούς Νομιμότητας. Η ανάγκη αυτή εμφανίζεται σήμερα τόσο περισσότερο επιτακτική όσο το Διεθνές Δίκαιο αποσυντίθεται κανονιστικώς, με βασική αιτία την αντίστοιχη αποδυνάμωση των κυρωτικών μηχανισμών που θα μπορούσαν, υπό άλλες συνθήκες και

προϋποθέσεις, να θωρακίσουν επαρκώς την εφαρμογή του και τον σεβασμό του σε διεθνή κλίμακα. Η, έστω και ατελής όπως επεξηγήθηκε προηγουμένως, ενεργοποίηση του μηχανισμού της «ρήτρας αλληλεγγύης» του άρθρου 42 παρ.7 της ΣΕΕ στην περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας ενόψει του πολέμου που σοβεί στην Μέση Ανατολή μπορεί και πρέπει να αξιοποιηθεί ως μία αφετηρία εν προκειμένω. Ήτοι ως έναυσμα, το οποίο είναι σε θέση να καταδείξει εναργώς πως η εφαρμογή στην πράξη της αρχής της Αλληλεγγύης –αρχής θεμελιώδους, τόσο κατά το πρωτογενές όσο και κατά το παράγωγο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, για την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση– μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατ' εξοχήν όταν τελεί σε κατάσταση μέγιστης διακινδύνευσης μέσα στην δίνη των κάθε είδους πολεμικών επιχειρήσεων, μπορεί να επιτευχθεί ευχερέστερα και πιο αποτελεσματικά όταν η ενεργοποίηση της «ρήτρας αλληλεγγύης» του άρθρου 42 παρ.7 της ΣΕΕ θα βασίζεται όχι στην ευκαιριακή συμβολή κάθε Κράτους-Μέλους. Αλλά πολύ περισσότερο όταν παίρνει «σάρκα και οστά» επί του εκάστοτε πεδίου μέσω ενός στιβαρού βραχίονα ολοκληρωμένου και πολυδιάστου συστήματος Ένοπλων Δυνάμεων της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

B. Καταλήγω με μία έκκληση που θυμίζει, τηρουμένων φυσικά των ιστορικών και άλλων αναλογιών, την ανάγκη υπεράσπισης της «παρακμάζουσας Ευ-

ρώπης», παραπέμποντας και σε γενικότερες σκέψεις τις οποίες διατύπωσε ο Raymond Aron στο περίφημο παλαιότερο αλλά πάντα επίκαιρο δοκίμιό του, «Plaidoyer pour l' Europe décadente»: Πρέπει να αγωνισθούμε για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Και πρέπει να υπερασπισθούμε την Ευρωπαϊκή Ένωση κάνοντας πράξη την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Άρα την ολοκλήρωση του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος, κατά τους στόχους των Ιδρυτών της και κατά το γράμμα και το πνεύμα των Καταστατικών Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το χρέος αυτό αναλογεί όχι μόνο σε εκείνους, οι οποίοι ηγούνται είτε στην Ευρωπαϊκή Ένωση είτε στα Κράτη-Μέλη της. Αναλογεί σε όλους, ανεξαιρέτως, τους συνειδητοποιημένους Πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι ως μέλη μίας ενεργού Ευρωπαϊκής Ένωσης Πολιτών οφείλουν να έχουν –άρα οφείλουμε να έχουμε– κατά νου ότι, με βάση την Ιστορία της και την προοπτική της, είναι και είμαστε και Πολίτες του Κόσμου. Κατά συνέπεια, η συντέλεση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης είναι χρέος μας και έναντι της Ανθρωπότητας, προκειμένου να υπερασπισθούμε, σε παγκόσμια κλίμακα, τον Άνθρωπο, τον Ανθρωπισμό, την Δημοκρατία και την Δικαιοσύνη. Σε τελική δε ανάλυση, προκειμένου να υπερασπισθούμε την Ιστορία μας και τον Πολιτισμό μας. Πέραν δε αυτών το πρόταγμα της ολοκλήρωσης του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος αφορά, κατ' αποτέλεσμα, την

ίδια την συνοχή του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος, αν ληφθεί υπόψη ότι μόνον έτσι η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να αποτελέσει πρόσφορο υπόδειγμα και για την ορθολογική δόμηση ενός προτύπου διακυβέρνησης των Κρατών-Μελών της, καθιστώντας με τον τρόπο αυτό την κοινή μας alma mater και πάλι ελκυστική όχι μόνο γι' αυτά, αλλά και για όσα Κράτη θα ήθελαν να ενταχθούν μελλοντικώς στην χορεία της. Κάθε εφησυχασμός και, πολύ περισσότερο, κάθε συμβιβασμός με την σημερινή, δυσοίωνη, κατάσταση και προοπτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ό,τι αφορά την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση είναι ανεπίτρεπτος. Όλως αντιθέτως, ας υιοθετήσουμε το παράδειγμα αντίστασης του Jean Bérenger στο κλασικό πια θεατρικό έργο «Rhinocéros» του Eugène Ionesco. Και ας διδαχθούμε από την ρήση του Paul Bourget: «Πρέπει να μάθουμε να ζούμε όπως σκεπτόμαστε. Διαφορετικά, αργά ή γρήγορα, θα μάθουμε να σκεπτόμαστε όπως ζούμε.» ☐

**Το κείμενο είναι από την ομιλία του τέως Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλου, με θέμα: «Η καιρία σημασία της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και της Πολιτικής Ασφάλειας για την εδραίωση της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης», στο πλαίσιο Ημερίδας που οργάνωσε η Ακαδημία Αθηνών, με τίτλο: «Διακυβέρνηση: Εθνικές Αναίεραρχήσεις – Διεθνείς Καταναγκασμοί» (Αθήνα 31/3/2026)*

Τι είναι οι αξίες

Δρ Ευστράτιος Παπάνης, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου

Η έννοια των αξιών εντάσσεται στις πιο απαιτητικές, αλλά και στις πιο γόνιμες γνωστικές κατηγορίες των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών.

Οι αξίες δεν είναι απλές διακηρύξεις προθέσεων ή αντιλήψεων ούτε λεκτικά στολίδια ηθικής αυτοπαρουσίασης.

Αποτελούν διαρκείς και σε γενικές γραμμές σταθερούς προσανατολισμούς, μέσω των οποίων το άτομο αξιολογεί τον κόσμο, ιεραρχεί ανάγκες, συγκροτεί προτεραιότητες και νοηματοδοτεί τη δική του συμπεριφορά και των άλλων. Ο Rokeach όρισε τις αξίες ως διαρκείς πεποιθήσεις σχετικά με έναν προτιμητέο τρόπο συμπεριφοράς ή μια επιθυμητή τελική κατάσταση ύπαρξης (Rokeach, 1973), ενώ ο Schwartz έδειξε ότι οι αξίες οργανώνονται σε ένα κυκλικό μοντέλο συμβατότητας και σύγκρουσης, στο οποίο η σχετική βαρύτητα κάθε αξίας επηρεάζει αποφασιστικά τη σκέψη και τη δράση του προσώπου (Schwartz, 1992, 2012).

Ακριβώς γι' αυτό οι διαπροσωπικές σχέσεις δεν μπορούν να ερμηνευθούν επαρκώς αν παραμείνουμε μόνο στην παρατήρηση των εξωτερικών συμπεριφορών. Συχνά, εκείνο που εμφανίζεται ως πρακτική διαφωνία ή ως ασυμφωνία ύφους είναι στην πραγματικότητα σύγκρουση αξιακών ιεραρχήσεων.

Δύο άνθρωποι μπορεί να επιλέγουν διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης της καθημερινότητας και εντούτοις να διατηρούν ουσιαστική εγγύτητα, εφόσον συμμερίζονται έναν κοινό πυρήνα νοήματος, όπως ο σεβασμός, η αμοιβαιότητα, η φροντίδα ή η δικαιοσύνη.

Αντίστροφα, μπορεί να συμφωνούν σε πολλές πρακτικές επιλογές, αλλά να απομακρύνονται όταν οι βαθύτεροι προσανατολισμοί τους αποκλίνουν. Στο επίπεδο αυτό το αξιακό σύστημα δεν λειτουργεί ως συμπλήρωμα της προσωπικότητας, αλλά ως εσωτερικός μηχανισμός που οργανώνει τις προσδοκίες, τα όρια και την ανθεκτικότητα κάθε σχέσης (Schwartz, 2012).

Η ομοιότητα στις γνώμες, όμως, δεν ταυτίζεται υποχρεωτικά με τη σύγκληση στις βαθύτερες αξίες. Δύο άνθρωποι μπορούν να διαφωνούν σε πολλά επίπεδα και ταυτόχρονα να μοιράζονται έναν θεμελιακό αξιακό πυρήνα, που καθιστά τη σχέση τους μόνιμη.

Η αξιακή συμφωνία ασκεί επιρροή σε γνωστικό, συναισθηματικό και συμπεριφορικό επίπεδο. Γνωστικά, διαμορφώνει κοινά κριτήρια ερμηνείας για το τι είναι σημαντικό, δίκαιο ή απειλητικό. Συναισθηματικά, ενισχύει την αίσθη-

ση οικειότητας, επειδή ο άλλος δεν βιώνεται απλώς ως παρών αλλά ως εσωτερικά συγγενής. Συμπεριφορικά, διευκολύνει τον συντονισμό, αφού οι αποφάσεις δεν λαμβάνονται μέσα σε πλήρη αξιακή ασυνέχεια. Γι' αυτό και η σταθερότητα μιας σχέσης δεν εξαρτάται από την απουσία σύγκρουσης, αλλά από την ύπαρξη κοινού ερμηνευτικού εδάφους, μέσα στο οποίο η σύγκρουση μπορεί να νοηματοδοτηθεί και να καταστεί διαχειρίσιμη (Schwartz, 2012).

Η εμπιστοσύνη δεν είναι απλώς ψυχολογική πρόβλεψη ότι ο άλλος θα τηρήσει μια υπόσχεση, αλλά η βαθύτερη πεποίθηση ότι ο άλλος θα ερμηνεύσει τις πράξεις του μέσα σε ένα κανονιστικό πλαίσιο, που είναι αναγνωρίσιμο. Η εμπιστοσύνη δεν εδράζεται μόνο στην καλοσύνη ή στην προσωπική αξιοπιστία του άλλου, αλλά και στην αίσθηση ότι μοιραζόμαστε έναν ελάχιστο κοινό αξιακό κόσμο.

Οι τρόποι αντίληψης και αξιολόγησης του κόσμου εγγράφονται στο σώμα και στη νόηση τόσο βαθιά, ώστε συχνά παραμένουν ανομολόγητοι ή μη προσπελάσιμοι (Bourdieu, 1977). Με τον τρόπο αυτόν εξηγείται γιατί οι σχέσεις λειτουργούν ή αποδιοργανώνονται χωρίς οι συμμετέχοντες να μπορούν πάντοτε

να κατονομάσουν το βαθύτερο αίτιο.

Δύο πρόσωπα μπορούν να μοιράζονται τον ίδιο πολιτισμικό βίοκοσμο χωρίς να διαθέτουν ταυτόσημο αξιακό σύστημα, αλλά εάν η διαφορά στις αξίες γίνει αρκούντως μεγάλη, τότε η συνύπαρξη αποσυντίθεται. Η αξιακή σύγκρουση διαβρώνει τη δυνατότητα κοινής ερμηνείας, ενώ αυτό που απομένει είναι μια φαινομενική επικοινωνία χωρίς ουσιαστική συνάντηση. Η αξιακή διερεύνηση δεν είναι απλώς ψυχολογική ή ηθική πρακτική, αλλά αποτελεί προϋπόθεση της ίδιας της δυνατότητας επικοινωνίας.

Στη συμβουλευτική και στην ψυχολογική πράξη, η διερεύνηση των αξιών δεν είναι μια δευτερεύουσα τεχνική, αλλά ο διάυλος πρόσβασης στον πυρήνα του αιτήματος. Συχνά ο συμβουλευόμενος παρουσιάζει άγχος, σύγχυση, συγκρούσεις ή αμφιθυμία ως προβλήματα συμπεριφοράς ή απόφασης, ενώ στον πυρήνα υπάρχουν συγκρουόμενες, αδιτύπωτες ή ετερόκλητες αξίες.

Η αποσαφήνιση αξιών συνδέεται με την προσωπική δράση και την ψυχολογική ευελιξία, επειδή βοηθά το πρόσωπο να αναγνωρίσει ποια ζωή θεωρεί αληθινά δική του (Hayes et al., 2012).

Η ψυχολογική διαταραχή συχνά προέρ-

χεται από σύγκρουση μεταξύ εσωτερικευμένων αξιών και πραγματικής συμπεριφοράς. Το άτομο νιώθει ότι ζει με τρόπο που δεν είναι πραγματικά δικός του, ότι υπακούει σε δανεικές ή κίβδηλες αξίες με αποτέλεσμα να αποξενώνεται από τον βίο του.

Η συμβουλευτική παρέμβαση δεν επιχειρεί να εξαλείψει τα δυσφορικά συναισθήματα ή να υπερβεί την αβεβαιότητα, αλλά να αναδιατυπώσει τη σχέση του προσώπου με τα συναισθήματα αυτά, καθώς εστιάζει σε εκείνο, που είναι αληθινό και αξιόλογο για τον ίδιο. Εάν ένα άτομο βιώνει άγχος σε σχέση με την επαγγελματική επιτυχία, η ψυχολογική παρέμβαση δεν είναι να μάθει να αποδέχεται το άγχος και να συνεχίζει ακάθεκτος προς την επιτυχία, αλλά να ερωτηθεί πρώτα τι σημαίνει πραγματικά η επιτυχία για τον τρόπο ζωής του; Αποτελεί ενσυνείδητη επιλογή ή εξωτερική επιβολή από την κοινωνία και την οικογένεια; Ή ψυχολογική ευεξία δεν προέρχεται από την αποφυγή του άγχους, αλλά από την καθοδήγηση της ζωής ενός ατόμου από τις δικές του αξίες και όχι από τις αμυντικές αντιδράσεις ή τις εξωτερικές προσδοκίες. ☐

Αλυσίδες σε βότσαλοι. (Ζωγραφική Σωτήρης Σόρογκας)

Φεστιβάλ Αθηνών & Επιδαύρου 2026
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΙΩΝ του Ευριπίδη

Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 28 & 29 Αυγούστου 2026

Μετάφραση – Σκηνοθεσία – Δραματουργική επεξεργασία
Θωμάς Μοσχόπουλος

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΙΩΝ
ΘΩΜΑΣ ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ

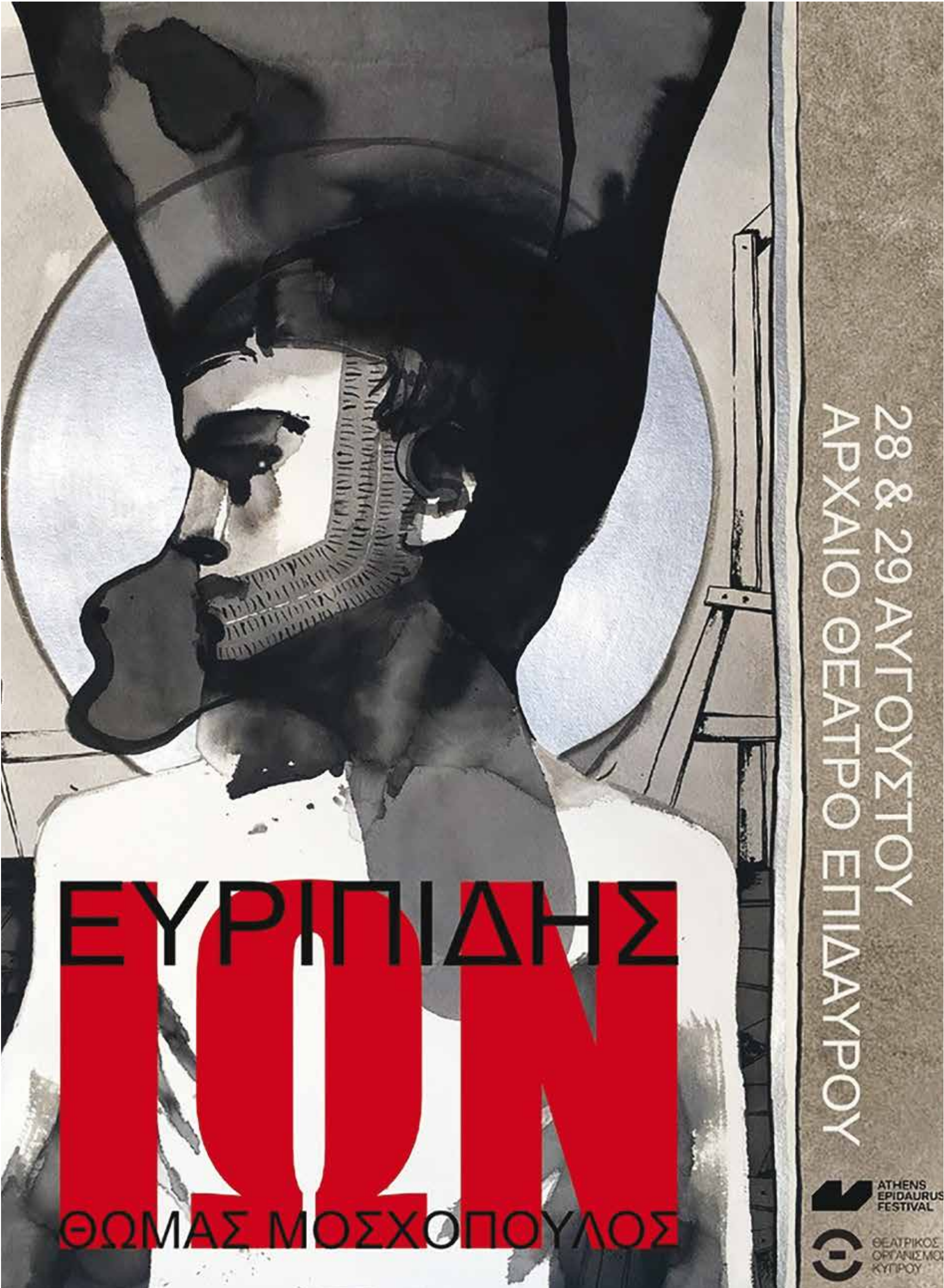
Ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου παρουσιάζει στην Επίδαυρο το έργο Ιών του Ευριπίδη σε μετάφραση, σκηνοθεσία και δραματουργική επεξεργασία του Θωμά Μοσχόπουλου αποτελώντας μία από τις πλέον αναμενόμενες παραστάσεις του Φεστιβάλ Αθηνών & Επιδαύρου. Έργο καινοτόμο και ένα από τα λιγότερο παιγμένα του Ευριπίδη, ο Ιώνας κινείται ανάμεσα στο τραγικό και το κωμικό, το ιδιωτικό και το δημόσιο, τον μύθο και τον ρεαλισμό, δημιουργώντας μία ξεχωριστή θεατρική συνθήκη. Τραγωδία με κωμικά επεισόδια και αίσιο τέλος, ο Ιώνας πραγματεύεται έννοιες όπως είναι η ταυτότητα, η νομιμότητα, η πάλη των τάξεων, η εξαπάτηση, η σεξουαλική βία, η επιβεβλημένη εξουσία, η ηθική θεών και αρχόντων. Σε αυτό του το έργο ο σπουδαίος τραγωδός εκφεύγει από το παραδοσιακό καθώς δεν εστιάζει σε ηρωικούς άρχοντες. Τοποθετεί στο επίκεντρο μία κακοποιημένη γυναίκα και το νόθο της παιδί, εκθέτοντας την αθέατη πλευρά και τους

ηθικούς συμβιβασμούς των ευγενών, ενώ αμφισβητεί ευθέως την άμεμπτη εικόνα των θεών. Η λύση κάθε άλλο παρά τραγική είναι αφού προμηνύει το δοξασμένο μέλλον του «ήρωα», του μυθικού γενάρχη των Ιώνων. Ο Θωμάς Μοσχόπουλος επιλέγει, ως το συνηθίζει, να μας παρουσιάσει ένα έργο «ασυνήθιστο» και αποκαλυπτικό. Έχοντας ήδη «αναμετρηθεί» με επιτυχία τρεις φορές με τον Ευριπίδη, στον Ιώνα λειτουργεί, όπως και ο ποιητής, έξω από τις παραδοσιακές συμβάσεις της τραγωδίας, αναδεικνύοντας το παιγνιώδες, ειρωνικό και αμφίσημο ύφος του έργου. Η καταγωγή, η ταυτότητα, το ανήκειν όπως και τα ήθη θεών και αρχόντων, βρίσκονται στο επίκεντρο της παράστασης και τίθενται διαρκώς υπό αμφισβήτηση. Σε μια κοινωνία που διαμάχεται, από τα χρόνια του Ευριπίδη μέχρι και σήμερα, με τις έννοιες της ηθικής, της νομιμότητας, του δίκαιου και της δικαιοσύνης, η σκηνοθετική πρόταση μάς ωθεί σε αποδόμηση πεποιθήσεων και αναστοχασμό.

ΤΟ ΕΡΓΟ

Η Κρέουσα, η όμορφη κόρη του -κατά τον μύθο- ιδρυτή της πόλης των Αθηναίων βασιλιά Ερεχθέα εξαπατήθηκε και βιάστηκε από το θεό Απόλλωνα. Συνέπεια του βιασμού μία ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη από την οποία γεννήθηκε ένα αγόρι. Η Κρέουσα σε αντίδραση και «τιμωρία» προς τον βιαστή θεό εγκαταλείπει το παιδί της σε μια σπηλιά, το οποίο σώζει, εν αγνοία της, ο θεός-γεννήτοράς του και αναθέτει στον Ερμή να το μεταφέρει στο μαντείο του στους Δελφούς. Το παιδί, χωρίς όνομα και καταγωγή, που ωστόσο ανατρέφει σαν δικό της η Πυθία, υπηρετεί με αφοσίωση το Ιερό του Απόλλωνα, θεωρώντας ότι «ανήκει στο θεό». Στο μεταξύ η Κρέουσα έχει παντρευτεί τον μη Αθηναίο, νέο βασιλιά της Αθήνας Ιούθο, ξένο και ως προς τις αθηναϊκές αξίες. Το βασιλικό ζευγάρι μετά από χρόνια ατεχνίας παίρνει την απόφαση να ζητήσει μαντεία από τους Δελφούς. Ο Απόλλωνας, με σκοπό να επιστρέψει ο νεαρός στη μητρική του εστία και στο βασιλικό μέλλον που του «ανήκει», δίνει ψευδή χρησμό στον

Ιούθο ότι «έχει γιο» (από ατασθαλίες του παρελθόντος) και πως το παιδί αυτό είναι ο έφηβος που θα συναντήσει βγαίνοντας από το ιερό. Ευχαριστημένος από τον βολικό χρησμό και την αναπάντεχη απόκτηση κληρονόμου ο Ιούθος εξερχόμενος του ναού συναντά τον νεαρό και του δίδει το όνομα Ιών (ιών = ερχόμενος). Η Κρέουσα στο άκουσμα του χρησμού καταβάλλεται από θυμό και εκδικητική μανία αφού με παρέμβαση του θεού βιαστή της ο σύζυγός της αποκτά υιό που «δεν είναι και δικός της κληρονόμος». Μηχανεύεται τη δολοφονία του Ιώνα που για καλή τύχη και των δύο, μάνας και παιδιού, η απόπειρα αποτυγχάνει. Το δολοφονικό της σχέδιο αποκαλύπτεται και για διπλή της τύχη αποτυγχάνει και η καταδικαστική της εκτέλεση. Θριαμβεύει η αποκάλυψη της ταυτότητας, κατά συνέπεια και της συγγένειας μάνας – παιδιού. Η Αθηνά ως από μηχανής θεός δίνει τη λύση και προαναγγέλλει το θριαμβευτικό μέλλον όχι μόνο του Ιώνα αλλά και όλων των ελληνικών φυλών. ☐

28 & 29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ
ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΙΩΝ
ΘΩΜΑΣ ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ

ATHENS
EPIDAUROS
FESTIVAL
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΚΥΠΡΟΥ

Εφημερίδα-ταυτότητα του σκεπτόμενου Έλληνα

ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΘΡΗΣΚΕΙΑ

11 χρόνια

Διανέμεται
στις 15 κάθε μήνα
δωρεάν

Αθήνα • Πειραιάς • Θεσσαλονίκη